

SITUACNI
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA

ČERVEN 2004

Vydává Ministerstvo zemědělství České republiky

LEN A KONOPI

Odbor rostlinné výroby **MZe ČR**

Odpovědný odborný redaktor:

Ing. Marie Tošovská, CSc. MZe ČR

Bc. Irena Buchtová MZe ČR

Ředitel odboru:

Ing. Zdeněk Trnka MZe ČR

Zdroje informací, zpracovatelé podkladů:

Agritec s.r.o. Šumperk-Temenice
ATOK – Asociace Textilního – Oděvního –
 Kožedělného průmyslu
Český statistický úřad Praha
FAOStat Database – statistická databáze FAO
Lnářské tírenské a textilní podniky České
 republiky

Lnářský svaz České republiky
Ministerstvo průmyslu a obchodu
 České republiky
Vlas Berichten (Odborný časopis belgického
 lnářského svazu)
SZIF ČR, Praha
ÚKZÚZ Praha

Autoři touto cestou děkují za spolupráci všem zpracovatelům podkladů.

Marketingový rok je pro přadný len stanoven od 1. 7. do 30. 6. následujícího roku.

OBSAH

Úvod	1
Souhrn	1
Zásahy státu u komodit len a konopí	2
Výroba přadných vláken ve světě	8
Pěstování přadných rostlin v EU	10
Pěstování lnu přadného v ČR	17
Tírenské zpracování lnu v ČR	22
Požadavky textilního průmyslu a bilance produkce a užití vlákna	23
Cenový vývoj	24
Zahraniční obchod	25
Pěstování lnu olejného v ČR	28
Pěstování konopí setého v ČR	30

ÚVOD

Předkládaná Situační a výhledová zpráva Len a konopí navazuje na zprávu vydanou v červnu roku 2003. Kromě přadného lnu se pro úplnost stručně zabývá také lnem olejným a konopím setým.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny podnikatelské subjekty k dispozici na Zemědělských agenturách a Pozemkových úřadech MZe, na pracovištích Agrární komory a v budově Ministerstva zemědělství. Dále vycházejí jako příloha periodika Agrospoj a jsou rovněž k dispozici na internetové adrese: <http://www.mze.cz/>, zemědělství, publikace.

SOUHRN

V roce 2003 bylo podle Lnářského svazu oseto přadným lnem 6 003 ha a z plochy 5 953 bylo sklizeno při průměrném výnosu 2,32 t/ha 13 822 tun roseného stonku. Na zbývající ploše (50 ha) byl rosený stoněk znehodnocen vichřicí. Průběh setí, vegetace a trhání byl bez významnějších problémů. V důsledku sucha však byly lněné stonky kratší. Nedostatek srážek a dlouhotrvající vysoké teploty nepříznivě ovlivnily průběh rosení, sklizeň se protáhla až do října, kdy bylo ke konci první dekády sklizeno 93 % ploch s uroseným stonkem. Vcelku je tato sklizeň hodnocena jako podprůměrná s nízkými výnosy roseného stonku, se střední až nižší kvalitou dlouhého vlákna, při odhadovaném podílu dlouhého vlákna ze stonku 13,6 %.

V roce 2004 činí osevní plocha 5 500 ha. Předpokládá se sklizeň 19 tis. tun roseného stonku přadného lnu s odhadovanou výrobou 2 200 tun dlouhého vlákna. Předpokládaná potřeba přádelen na rok 2004 je 4 800 tun třeného lnu. Z toho vyplývá, že nelze stále očekávat výrazné zvýšení soběstačnosti ve lněném vláknu, protože k naplnění poptávky zpracovatelského průmyslu by měla plocha přadného lnu dosahovat ročně 12 tis. ha. Nedostatečná domácí produkce vynikne i ve srovnání s kapacitou třízení, která představuje v ČR 53 tis. tun rosených stonků ročně.

Na světové burze lnářských surovin byly ceny dlouhého vlákna stabilní a tento stav trval až do konce marketingového roku 2002/2003, kdy došlo ke zvýšení cen o max. 5 % zejména u nejlépe poptávaných kvalit. Tyto ceny se udržely do poloviny prosince 2003, kdy v důsledku malých objemů obchodů opět poklesly.

Cenový vývoj na tuzemském trhu byl odrazem stavu v mezinárodním obchodě se lnářskými surovinami. Ke konci marketingového roku 2002/03 průměrná cena dlouhého vlákna poklesla na 65 Kč/kg a koncem roku 2003 na 64 Kč/kg. Podle statistiky Lnářského svazu činila průměrná výkupní cena 4 119 Kč/tunu roseného stonku ze sklizně 2003.

Vzhledem k nízké domácí produkci je pro zajištění suroviny zpracovatelskému průmyslu nutné značné množství lněného vlákna dovážet. V roce 2003 bylo do ČR dovezeno celkem 9 223 tun lnu a lněných surovin, což je při meziročním srovnání nárůst o 24,4 %. Naproti tomu vývoz oproti roku 2002 poklesl o 16 % na celkový objem 1 201 tun.

Plochy olejného lnu výrazně meziročně kolísají. V roce 2003 činila sklizňová plocha 5 345 ha s produkcí 4 848 tun semene při průměrném výnosu 0,91 t/ha.

Zahraniční obchod se lněným semenem je v dlouhodobém horizontu aktivní. V roce 2003 dosáhl dovoz lněného semene objemu 527 tun a vývoz 4 144 tis. tun.

V roce 2001 činila sklizňová plocha technického konopí 29 ha, v roce 2002 vzrostla na 91 ha a v roce 2003 na 115 ha. Zpracování a využití konopného vlákna se provozně ověřuje.

U lněných a konopných surovin převažuje v současné době na českém trhu poptávka nad nabídkou. Je tedy vhodné věnovat zvýšenou pozornost možnostem jejího pokrytí zvýšením tuzemské nabídky.

ZÁSAHY STÁTU U KOMODIT LEN A KONOPÍ

1. Celní opatření

Celní sazby na dovoz zboží do ČR, pocházející z rozvojových a nejméně rozvinutých zemí, a podmínky pro jejich uplatnění pro rok 2003, stanovilo nařízení vlády č. 534/2002 Sb. (celní sazebník). Od 1. 1. do 30. 4. 2004 byly tyto podmínky dány nařízením vlády č. 462/2003 Sb. (změna zákonem č. 56/2004 Sb. s účinností od 10. 2. 2004).

Od 1. 1. 2003 až do 30. 4. 2004 nebyly bezcelní smluvní dovozní kvóty pro len surový a len lámáný nebo třený otevřeny.

Přehled celních sazeb při dovozu zboží do ČR v období od 1. 1. 2003 do 30. 4. 2004

Položka celního sazebníku	Název	Sazba cla v %		Preference
		Všeobec.	Smluvní	EU, ESVO, CEFTA, LV, EE, LT, IL, TR
5301 1000	Len surový nebo máčený	12,0	10,0	bez cla
5301 2100	Len lámáný nebo třený	12,0	10,0	bez cla
5301 2900	Len vochlovaný	0,0	0,0	-
5301 3010	Koudel	0,0	0,0	-
5301 3090	Lněný odpad	0,0	0,0	-

Pramen: Nařízení vlády č. 534/2002 Sb. a č. 462/2003 Sb.

Dne 1. 5. 2003 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 117/2003 Sb., kterým byly stanoveny preferenční sazby cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z EU. Tímto nařízením se u skupiny položek 1515 1100, 1515 1910 a 1515 1990 recipročně zrušila cla, čímž preferenční dovozní kvóta u položky 1515 1100 (lněný olej surový) ve výši 1 000 t pozbyla od 1. 5. 2003 platnosti.

Přehled celních sazeb při dovozu zboží do ČR v období od 1. 1. 2003 do 30. 4. 2004

Položka celního sazebníku	Název	Sazba cla v %		Preference	
		Všeobec.	Smluvní	EU, CEFTA, LV, EE, LT	ESVO, IL, TR
1204 0010	Lněná semena, určená k setí	5,0	0	-	-
1204 0090	Lněná semena ostatní	5,0	1,7	bez cla	1,7
1207 9991	Semena konopí, ne k setí	5,0	0	-	-
1515 1100	Lněný olej surový	5,0	2,0	bez cla	2,0
1515 1910	Lněný olej pro technické nebo průmyslové účely	11,0	5,0	bez cla	5,0
1515 1990	Lněný olej ost., pro lidskou výživu	5,0	2,0	bez cla	2,0

Pramen: Nařízení vlády č. 534/2002 Sb., č. 462/2003 Sb., č. 117/2003 Sb., OJ L 107, 28. 4. 2003

Od 1. 5. 2004 vstupem České republiky do Evropského společenství se zahraniční obchod ČR s tzv. třetími zeměmi řídí Nařízením Komise (ES) č. 1789/2003 ze dne 11. 9. 2004 (celní sazebník).

Přehled celních sazeb při dovozu zboží od 1. 5. 2004

CN kód	Název	Sazba cla v %	CN kód	Název	Sazba cla v %
5301 1000	Len surový nebo máčený	bez cla	1204 0010	Lněná semena, určená k setí	bez cla
5301 2100	Len lámaný nebo třený	bez cla	1204 0090	Lněná semena ostatní	bez cla
5301 2900	Len vochlovaný	bez cla	1207 99 20 ¹⁾	Semena konopí určená k setí	bez cla
5301 3010	Koudel	bez cla	1207 9991 ¹⁾	Semena konopí, ne k setí	bez cla
5301 3090	Lněný odpad	bez cla	1515 1100 ²⁾	Lněný olej surový	3,2
			1515 1910 ²⁾	Lněný olej pro technické nebo průmyslové účely	5,1
			1515 1990 ²⁾	Lněný olej ost., pro lidskou výživu	9,6

Pramen: Nařízení Komise (ES) č. 1789/2003

Poznámka: ¹⁾ Propuštění do volného oběhu je podmíněno předložením licence o shodě, vydané v souladu s podmínkami uvedenými v nařízení vlády č. 248/2004 Sb. (NK (ES) č. 1673/2000), ²⁾ Preferenční clo = 0 %

2. Licenční politika

Podle nařízení vlády č. 481/2001 Sb., kterým se měnilo nařízení vlády č. 185/2000 Sb., kterým se stanovily výrobky, jež mohly být dováženy do ČR nebo vyváženy z ČR jen na základě licence podle zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů, se na tuto komoditu neuplatňovaly automatické ani neautomatické licence.

Pouze semena konopí (položka celního sazebníku 1207 9991) mohla být vyvážena nebo dovážena jen na základě automatické licence.

Nařízení vlády č. 248/2004 Sb. stanoví, že od 1. 5. 2004 licence pro dovoz konopí ze třetích zemí podle předpisů ES vydává SZIF na základě žádosti dovozce. Licenci pro dovoz surového konopí lze vydat pouze schválenému prvnímu zpracovateli, jehož schválení zahrnuje zpracování konopných stonků.

K žádosti o licenci pro dovoz semen konopí určených k výsevu je žadatel povinen připojit doklad, který prokazuje, že se jedná o odrůdu, která nemá vyšší obsah tetrahydrokanabinolu než 0,2 %.

Licenci pro dovoz semen konopí, která nejsou určena k výsevu, lze v souladu s předpisy ES vydat pouze schválenému dovozci semen konopí. Dovozece musí doložit SZIF, že s konopným semenem bylo naloženo způsobem a ve lhůtě, které stanovují předpisy ES.

3. Daňová politika

Zákonem č. 253/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, jsou od 1. 5. 2004 upraveny daně na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem.

Snížené sazbě DPH (tj. 5 %) podléhají následující skupiny položek celního sazebníku:

- 1204 - Lněná semena
- 1207 9991 - konopná semena
- 1207 9920 - konopná semena
- 1515 1100 - Lněný olej surový
- 1515 1910 - Lněný olej pro tech. nebo prům. účely
- 1515 1990 - Lněný olej ost., pro lidskou výživu

základní sazbě DPH ve výši 19 %:

- 5301 1000 - len surový nebo máčený
- 5301 2100 - len lámaný nebo třený
- 5301 2900 - len vochlovaný
- 5301 3010 - koudel
- 5301 3090 - lněný odpad

4. Dotační politika

Dotační program na podporu pěstování přadného lnu **1. F. – Podpora nepotravinářského využití půdního fondu**, byl vyhlášen v roce 1997. Z tohoto programu bylo do roku 2000 včetně podpořeno pěstování přadného lnu celkem na 16 406 ha a vyplaceno 80 649 tis. Kč.

Od roku 2001 do konce roku 2003 se státní podpora pěstování přadného lnu a konopí stala součástí programu uvádění půdy do klidu. Tento program sledoval omezení produkce potravin a krmiv na orné půdě a naopak podporoval rozvoj pěstování plodin pro energetické nebo technické využití na základě těchto nařízení:

- **Nařízení vlády č. 86/2001 Sb.**, kterým se stanovily podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné, vypěstované na půdě uváděné do klidu.
- **Nařízení vlády č. 454/2001 Sb.**, kterým se měnilo nařízení č. 86/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002.

Podle těchto pravidel byla přiznána podnikatelským subjektům, obhospodařujícím nejméně 10 ha orné půdy, které při splnění obecných podmínek uvedou do klidu do 5 – 10 % výměry orné půdy (pouze v případě samostatně pěstovaného lnu přadného až 30 %), finanční podpora za uvedení půdy do klidu a finanční kompenzační podpora na zbývající výměru orné půdy.

Mezi vybrané plodiny pro pěstování na půdě uvedené do klidu byly zařazeny i len setý přadný, len setý olejný a konopí seté jak pro technické, tak pro energetické využití. Finanční podpora byla stanovena ve výši 7 000 Kč/ha přadného lnu a 5 500 Kč/ha pro všechny ostatní vyjmenované plodiny.

Žadatelům, kteří splnili podmínky tohoto nařízení, se v roce 2003 vyplatilo na 5 930 ha přadného lnu celkem 41 512 tis. Kč, na 4 570 ha olejného lnu 25 135 tis. Kč, na 115 ha konopí setého pro vlákno 632 500 Kč a na 11 ha konopí setého pro energetické využití 60 500 Kč.

Používání kvalitního osiva bylo v roce 2003 u lnu podporováno v rámci dotačního titulu **2. B – Udržování genetického potenciálu osiv a sadby**. Podpora byla vázána na výši zaplacených a započtených licenčních poplatků a v roce 2003 byla stanovena na 250 %. Celková částka za ČR dosahovala u této podpory 2,0 – 2,5 mil. Kč.

V roce 2004 je podpora pěstování přadného lnu v ČR soustředěna do dvou dotačních programů:

- 1) V rámci doplňkových přímých plateb (top-up) byl vyhlášen dotační titul **1. F. – Osivo pícnin a lnu**. Předmětem podpory ve výši 7 000 Kč je každá tuna certifikovaného osiva vybraných druhů pícnin a lnu vypěstovaná a uznaná na území ČR. Příjemce podpory je producent, který osivo vypěstoval a má uzavřenou množitelenskou smlouvu se šlechtitelskou, semenářskou nebo šlechtitelskou a semenářskou firmou. Z tohoto dotačního programu je vyplaceno cca 12 mil. Kč.
- 2) V rámci národních dotací byl vyhlášen titul **1. F. – Podpora nepotravinářského využití půdního fondu - pěstování přadného lnu pro vlákno**. Předmětem této dotace je jeden ha plochy oseté uznaným osivem odrůd přadného lnu, registrovaných v ČR. Výše dotace v roce 2004 je 4 000 Kč na 1 ha oseté plochy. K tomuto dotačnímu programu se přihlásilo 128 žadatelů.

5. Legislativní opatření

Zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů, podstatně zvyšuje možnost využít dočasných zásob některých zemědělských výrobků jako záruk pro úvěry. První prováděcí vyhláška nezahrnovala semena lnu a rosený odsemeněný lněný stonek. Na žádost Lnářského svazu však o tyto druhy zboží byla rozšířena novelizovaná prováděcí vyhláška č. 388/2003 Sb., kterou se měnila vyhláška č. 403/2000 Sb., kterou se určují druhy zemědělského zboží, na něž je možné vystavovat zemědělské skladní listy, a podmínky pro provozování zemědělských veřejných skladů.

Vyhláška č. 388/2003 Sb. pracuje se dvěma druhy semen lnu, rozlišenými podle minimálního obsahu tuku, aby bylo možné oddělit kvalitnější semena lnu z vyzrálých porostů olejného lnu (minimálně 33 % tuku) od semen lnu z dříve sklizených porostů, určených na produkci kvalitního vlákna (minimálně 25 % tuku).

Rosený odsemeněný lněný stonek, určený k tírenskému zpracování, musí být pro veřejné skladování svinutý do balíků, proložených a ovázaných nejméně 2 motouzy pouze z přírodního materiálu. Vyhláška vymezuje požadované hodnoty jakostních znaků, definuje nečistoty, stanoví postup a způsob vzorkování pro jakostní hodnocení znaků, úpravu vzorků, jejich četnost a nakládání s nimi, postupy úpravy laboratorního vzorku na analytický vzorek a metody jeho zkoušení, a to pokud možno v souladu s běžnou obchodní praxí. Dále stanoví podmínky a způsob skladování v objektu skladu a nezbytné vybavení zemědělského veřejného skladu a nejvyšší možné snížení hmotnosti skladovaného zboží vzniklé manipulací nezbytnou při řádném ošetřování a skladování zboží v zemědělských veřejných skladech.

Nařízení vlády č. 248/2004 Sb., o některých opatřeních k provádění společné organizace trhu se lnem a konopím pěstovanými na vlákno. Toto nařízení upravuje podrobnosti provádění společné organizace trhu se lnem a konopím pěstovanými na vlákno, jejichž úpravu příkazují nebo umožňují provést bezprostředně závazné právní předpisy ES členským státům EU. Vstoupilo v platnost dnem přistoupení ČR do EU.

Toto nařízení zabezpečuje administraci provádění společné organizace trhu se lnem a konopím pěstovanými na vlákno po přistoupení ČR k Evropské unii, kterou bude provádět SZIF, umožňuje schválení prvních zpracovatelů a získání podpory na zpracování dlouhého a krátkého vlákna do výše národních kvót při dodržení podmínek daných NR č. 1673/2000 a NK č. 245/2001 a dalšími doplňujícími nařízeními.

Hlavní zásady Společné zemědělské politiky EU v sektoru přádné rostliny a jejich vliv na české zemědělství

Základním dokumentem o společné organizaci trhu s přádným lnem a konopím je **Nařízení Rady č. 1673/2000**, o společné organizaci trhu se lnem a konopím, pěstovaným na vlákno, spolu s **Nařízením Rady č. 1672/2000**, měnícím Nařízení Rady č. 1251/99, zřizující podpůrný systém pro producenty některých kulturních plodin s tím, že do tohoto nařízení doplňují len a konopí pěstované na vlákno. Pěstitelé lnu a konopí pěstovaného na vlákno jsou podporováni ve stejné výši jako pěstitelé jiných plodin na orné půdě. Potřebné navýšení výkupních cen, které udrží pěstování přádných rostlin atraktivním, je zajištěno pomocí podpor placených zpracovatelům.

Pěstitelům je od marketingového roku 2001/02 proplácena platba na hektar v závislosti na úrodnosti půdy, vyjádřené průměrným výnosem obilovin. Pro tento účel se průměrný výnos obilovin stanoví za určité období podle určitých pravidel pro regiony na úrovni celých států, popřípadě jejich částí. Tento průměrný výnos se vynásobí částkou 63,00 EUR/t. Podmínkou poskytnutí platby je uzavření smluv na průmyslové zpracování sklizně lnu a konopí a používání schválených osiv.

Zvláštní pozornost se věnuje kontrole pěstovaného konopí na obsah tetrahydrocannabinolu (THC). Smí se pěstovat jen odrůdy s obsahem THC pod 0,2 %. Státy musí zajistit kontrolu 20 až 30 % porostů konopí na obsah THC v závislosti na tom, zda se požaduje předběžný souhlas k pěstování či nikoli.

Intervenční systém u přadných rostlin je doplněn možností podpořit privátní skladování v případech, kdy nabídky vlákna vykazují dočasnou nerovnováhu s předpokládanou poptávkou. Trvání podpor by nemělo přesáhnout období obvykle potřebné k redukci vlivu přechodných výkyvů v nabídce a poptávce.

Zpracovatelé lněných a konopných stonků mají nárok na podporu na zpracování, ovšem jen do výše stanovených národních kvót.

Při zpracování dlouhého vlákna:

pro marketingové roky 2002/03 až 2005/06 ve výši 160 EUR/t vlákna,
od marketingového roku 2006/07 ve výši 200 EUR/t vlákna.

Pro lněné krátké vlákno a konopí:

pro marketingové roky 2001/02 až 2005/06 ve výši 90 EUR/t vlákna,
od marketingového roku 2006/07 bez podpory.

Z navrženého uspořádání je zřejmé, že v dlouhodobém horizontu chce EU podporovat především produkci dlouhého vlákna, zatímco u krátkého vlákna bude podpora zpracovatelům poskytována jen dočasně po dobu nezbytného přizpůsobení. Zpracování lněného krátkého vlákna a konopného vlákna bude v budoucnu podporováno jen platbami na plochu.

Stanovení národních kvót pro produkci textilních surovin v EU

Země	Národní kvóta pro dlouhé lněné vlákno (t)	Národní kvóta pro krátké lněné vlákno a konopí (t)
Belgie	13 800	10 350
Německo	300	12 800
Španělsko	50	20 000
Francie	55 800	61 350
Holandsko	4 800	5 550
Rakousko	150	2 500
Portugalsko	50	1 750
Finsko	200	2 250
Švédsko	50	2 250
Velká Británie	50	12 100
CELKEM	75 250	130 900
Dalších 5 000 t se může každoročně rozdělit mezi Dánsko, Řecko, Irsko, Itálii, Lucembursko		

Pramen: Official Journal EU

Stanovení národních kvót pro produkci textilních surovin v nových členských zemích EU

Země	Národní kvóta pro dlouhé lněné vlákno (t)	Národní kvóta pro krátké lněné vlákno a konopí (t)
Česká republika	1 923	2 866
Estonsko	30	42
Lotyšsko	360	1 313
Litva	2 263	3 463
Maďarsko	0	2 061
Polsko	924	462
Slovensko	73	189
CELKEM	5 573	10 396

Pramen: Accession Treaty

Z výše stanovených kvót se přes výdajnost a výnos odvozují pěstitelské plochy pro smluvní pěstování.

Reforma Společné zemědělské politiky EU, její možná realizace v ČR ve vztahu ke komoditě len a konopí

K 1. 6. 2004 není schválena konečná podoba SZP ani její realizace v ČR.

Princip reformy SZP je v odpoutání plateb od produkce (decoupling) s tím, že členské státy mohou rozhodnout u některých plateb o plném nebo částečném spojení některých přímých plateb s produkcí. Stávající členské země mají možnost zavést tzv. jednotnou platbu na farmu podle historického kritéria (tj. jako průměr plateb za uplynulé tři roky) nebo stanovit platbu na regionálním principu. V ČR je prozatím na tři roky s možností dalšího prodloužení zaveden tzv. SAPS, tj. Zjednodušený systém platby na plochu. To znamená, že veškeré nárokové přímé platby byly sečteny do tzv. národní obálky a následně bude v příslušném roce vyplaceno příslušné procento těchto plateb.

Předpoklad plateb SAPS na roky 2004 - 06 (při kursu 31 Kč/EUR)

Rok	EUR/ha	Kč/ha
2004	57,35	1 777
2005	65,70	2 036
2006	76,59	2 374

K těmto platbám je daná možnost vyplácet ve smyslu přístupové smlouvy tzv. top-up, neboli národní komplementární platby následovně:

- dorovnání o 30 % unijní sazby, nebo
- v případě, že v roce 2003 existovala přímá platba obdobná systému SZP v EU 15, je možno dorovnávat do výše roku 2003 + 10 %, maximálně však do 100 % unijní sazby.

Je reálný předpoklad, že základní sazba dorovnávání přímých plateb bude rozdělena obdobně jako SAPS, tedy platbou na hektar obhospodařované zemědělské půdy, zhruba ve stejné výši jako v rámci SAPSu. Pokud se týká lnu pěstovaného na vlákno, lze pro roky 2005 a 2006 dorovnávat přímou platbu až do výše 7 700 Kč/ha s tím, že celková výše platby by se sestávala ze základní platby v rámci SAPSu, z platby národního dorovnání na hektar zemědělské půdy a z platby na hektar lnu.

Pokud se týká přímých plateb u osiv lnu a konopí, není s cíleným dorovnáváním uvažováno, neboť uvedené druhy dostanou přes platbu na plochu, na které jsou pěstovány, v podstatě maximální možné dorovnání dle Přístupové smlouvy.

Předpoklad zavádění reformy SZP v původních lnářských zemích EU s ohledem na len

Země	Datum	Model	Komentář ve vztahu ke lnu
Rakousko	2005	historický	
Belgie	2005	historický regionální	100% coupling u lnu
Dánsko	2005	hybrid	platba na hektar orné půdy a TTP na orné půdě ve výši 310 EUR/ha
Finsko	2006	hybrid	regionální platba na hektar zemědělské půdy, 100% coupling u osiv
Francie	2006	historický	25% coupling u plodin na orné půdě
Německo	2005	přechodný hybrid	regionální platba na hektar zemědělské půdy a historická platba pro platby na živočišné komodity, od roku 2012 jedna regionální platba
Lucembursko	2005	hybrid	plný decoupling
Nizozemsko	2006	historický	100% coupling o lnu
Velká Británie	2005	regionální řešení – historický model + hybrid	z hlediska lnu 100% decoupling

Na podpory, určené prvotním zpracovatelům lnu a konopí na vlákno se reforma SZP nevztahuje.

VÝROBA PŘADNÝCH VLÁKEN VE SVĚTĚ

Len setý (*Linum usitatissimum* L.)

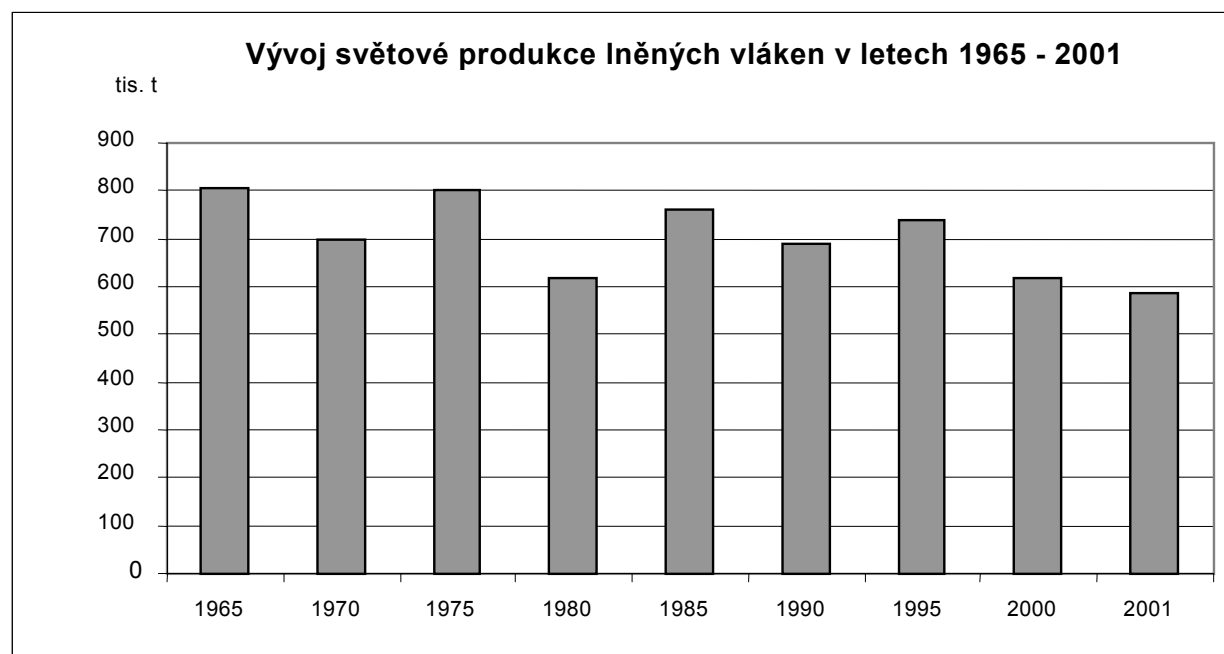
Celková světová produkce lněných vláken, průměr v letech 1998 – 2000, je podle Euroflax Nr.2/02 a 1/03 odhadována na 600 tis. t. V porovnání s odhadovanou celkovou světovou produkcí rostlinných vláken, na níž se bavlna podílí zhruba 74 % a juta 13 %, činí podíl lněných a konopných vláken méně než 3 %. Jednotlivá rostlinná vlákna se však významně liší ve svých vlastnostech, a to dává lnu i konopí možnost uplatnit se v konkurenci ostatních rostlinných vláken.

Světová produkce přírodních vláken

Druh vlákna	Mil. tun	Podíl v %
Bavlna	19,30	74,0
Juta	3,52	13,5
Vlna	1,52	5,8
Len	0,60	2,3
Sisal	0,39	1,5
Kapok	0,20	0,8
Ramie	0,17	0,6
Abaka	0,10	0,4
Silk	0,11	0,4
Konopí	0,08	0,3
Přírodní vlákna celkem	26,01	100,0

Pramen: Bremen Wool Exchange, FAO-Statistics Rome, CSIRO Belmont

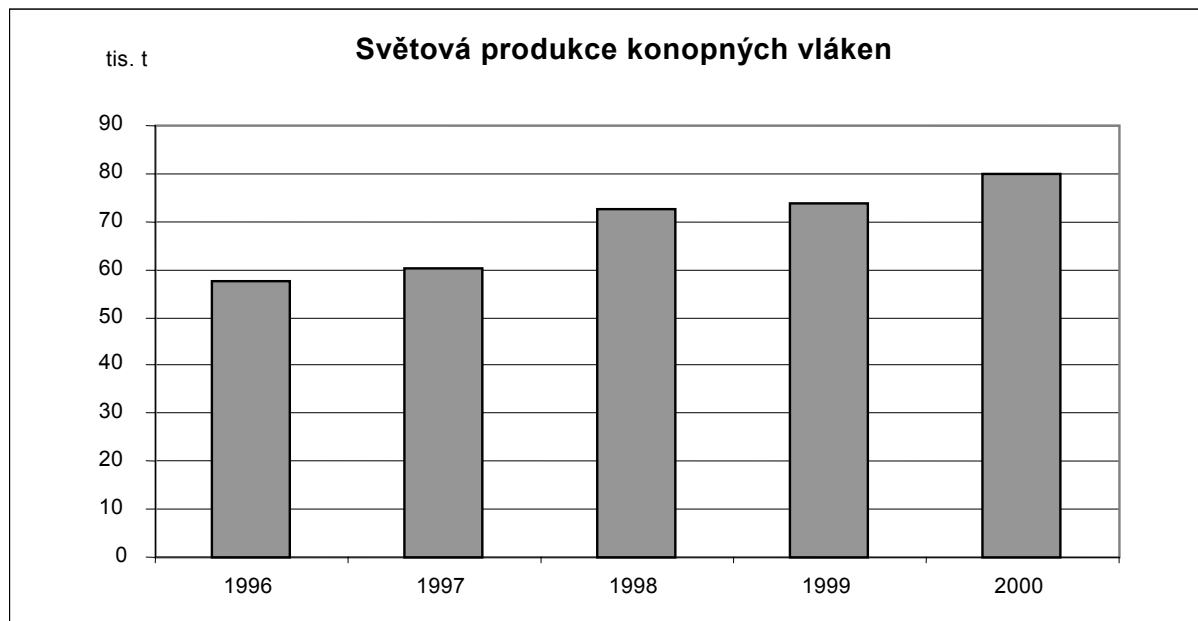
V celosvětovém měřítku jsou největšími producenty lněného vlákna Čína, Francie, Bělorusko a Rusko. Kromě Francie však nejsou od roku 2000 z těchto zemí k dispozici kvalifikované údaje.

Pramen: Euroflax Nr 2/02 a 1/03

Konopí seté (*Cannabis sativa L.*)

Konopí seté je perspektivní vlákennou surovinou pro široký sortiment textilních a netextilních výrobků. Růst produkce konopných vláken zřejmě souvisí s rostoucí orientací na textilní přírodní vlákna, ale nejvýznamnější role konopného vlákna je v netextilní výrobě (např. pololátka na výrobu papíru a pro moderní kompozity). Osevní plochy konopí ve světě jsou odhadovány na 80 tis. ha. Mezi významné pěstitele patří Chile, Čína, Severní Korea, Ruská federace, dále Španělsko, Francie, Německo, Velká Británie, Nizozemsko a další.

Pramen: Euroflax Nr 2/02 a 1/03

PĚSTOVÁNÍ PŘADNÝCH ROSTLIN V EU

Osevní plochy přadného lnu v zemích EU

Do počátku devadesátých let se v zemích EU pěstoval přadný len na cca 50 – 80 tis. ha. Lnářská krize, která dosáhla vrcholu v letech 1991/92, vedla k poklesu osevních ploch na 44 tis. ha. Zásluhou nové dotační politiky EU došlo opět k oživení zájmu o pěstování lnu a osevní plochy se postupně zvyšovaly. V roce 1995 překročily osevní plochy hranici 100 tis. ha a v roce 1999 dosáhly téměř 214 tis. ha. Hlavním důvodem tohoto nebývalého nárůstu osevních ploch však bylo spekulativní pěstování lnu v netradičních pěstitelských zemích s cílem získat dotace.

Vývoj osevních ploch přadného lnu v zemích EU (ha)

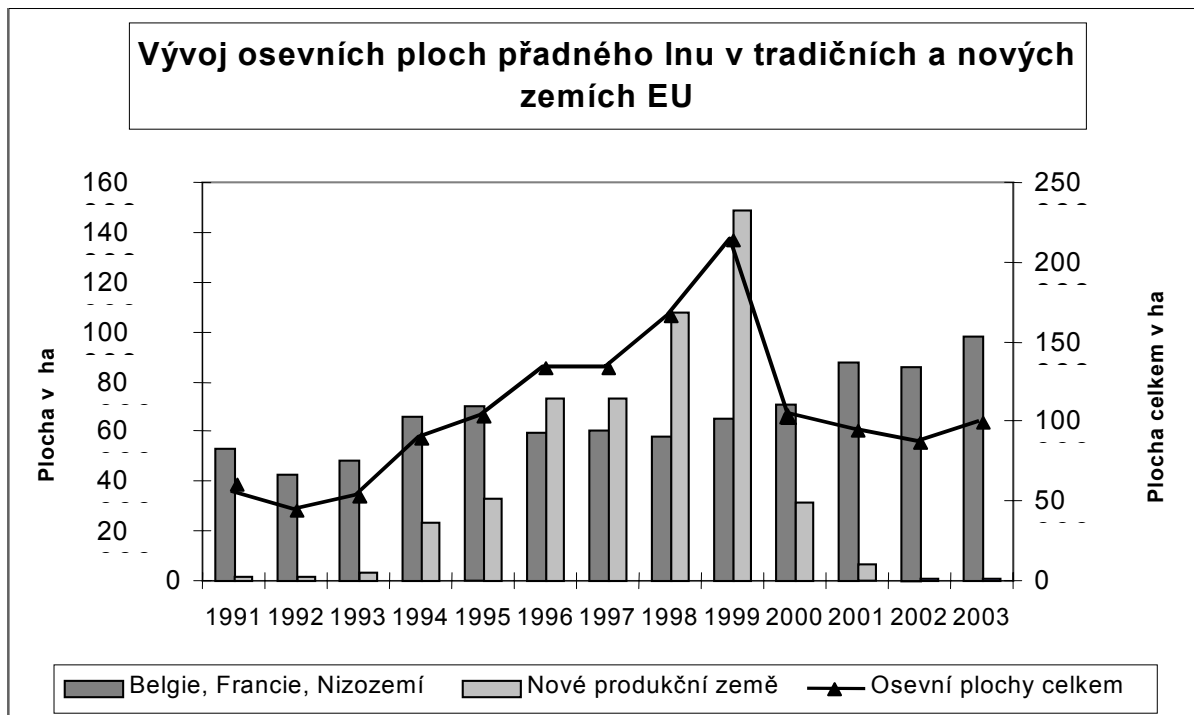
Země	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
Francie ¹⁾	49 952	54 673	44 556	45 096	43 708	49 129	53 680	66 561	66 772	73 889
Belgie	11 068	11 052	11 188	11 654	11 211	12 176	13 320	16 860	15 315	19 250
Nizozemsko	4 521	4 414	3 823	4 089	3 306	3 570	4 016	4 415	4 062	4 615
Celkem	65 541	70 139	59 567	60 109	58 225	64 875	71 016	87 836	86 153	97 754
Velká Británie	17 679	16 897	20 219	19 080	16 700	15 000	12 089	4 860	177	175
Finsko		104	383	903	613	863	1 067	365	202	97
Německo ²⁾	1 721	3 271	4 595	1 382	416	569	402	200	200	225
Španělsko	3 599	11 497	46 613	49 045	87 727	126 226	13 895	457	55	2
Rakousko		1 370	1 102	780	635	336	450	132	171	142
Švédsko		5	3	47	320	1 327	21	0	25	0
Dánsko	498	149	61	57	44	11	45	19	2	0
Itálie	3	20	10					0	6	20
Irsko	24	5	3	42	1					
Portugalsko		22	135	1 125	1 500	4 678	3 810	0	0	
Celkem EU	89 065	103 479	132 691	133 286	166 181	213 885	102 183	93 869	86 991	98 415

Pramen: DG VI – C4 Evropská komise, Statistika Belgieho ministerstva pro střední stav a zemědělství, *Vlas Berichten* č. 8/2002, č. 12, 22/2003

Poznámka: *) předběžná statistika, ¹⁾ bez ha určených pro papírenský průmysl (rok 2003 – 550 ha, rok 2002 – 1 700 ha, rok 2001 – 1 400 ha, rok 2000 – 2 000 ha), ²⁾ bez ha pro netextilní užití (rok 2002 – 150 ha, rok 2001 – 200 ha).

Tradičními lnářskými zeměmi EU jsou Francie, Belgie, Nizozemsko, dále také Německo, Rakousko, Finsko, Dánsko a Irsko. Zde se osevní plochy v uvedeném období pohybovaly mezi 60 až 70 tis. ha. Tyto země produkují vysoce kvalitní lněné vlákno zejména pro textilní zpracování a regulují jeho produkci podle vývoje poptávky.

Přadný len však začaly pěstovat i další země EU, tzv. „nové země“, zejména Španělsko a Velká Británie, které se na vysokém nárůstu osevních ploch především podílely. Vzhledem k rozsahu produkce a nedostatečným zpracovatelským kapacitám užívaly tyto země netradiční sklizňové postupy a většina jejich produkce nebyla využita pro textilní zpracování, ale pro netextilní užití v průmyslových sektorech např. ve stavebnictví, v automobilovém nebo papírenském průmyslu.

Pramen: Vlas Berichten 8/2002, č. 12, 22/2003

Podpora pěstování pozitivně ovlivnila rozsah osevních ploch, ale nedokonalá legislativa a kontrola umožnila vyplácení podpor bez ohledu na náročnost sklizně, následného zpracování a využití. V roce 1999 činil podíl tradičních Inářských zemí na celkovém rozsahu osevních ploch jen 30 %.

V roce 2000 proběhla reforma společného řízení evropského zemědělského trhu a byly schváleny nové směrnice a předpisy, které směřovaly výplatu premií v sektoru lnu a konopí na vyrobená vlákna. Na změněné podmínky reagovaly tzv. „nové země“ velmi výrazným omezením osevních ploch lnu již v roce 2000, kdy při meziročním srovnání došlo k poklesu o 50 %, tj. o více jak 100 tis. ha. V roce 2001 zde dosáhly osevní plochy přadného lnu jen 6 000 ha a v dalších letech již nedosáhly celkem ani jednoho tisíce hektaru.

Naopak v tradičních Inářských zemích (Francie, Belgie, Nizozemsko) se po roce 1998, kdy osevní plochy činily 58 tis. ha, začaly osevní plochy meziročně zvyšovat. Důvodem jejich nárůstu byl rostoucí odbyt Inářských surovin, zvyšování prodejních cen a klesající stav zásob. V roce 2001 dosáhlo v těchto zemích meziroční zvýšení osevních ploch 22 %. V roce 2002 se růst zastavil, bylo oseto cca o 1,6 % ploch méně než v roce 2001. V roce 2003 došlo k opětovnému zvýšení ploch o téměř 13 % ve srovnání s předchozím rokem, a to na více jak 98 tis. ha. Výměrou osevních ploch se tak západní Evropa vrací na úroveň z konce osmdesátých let minulého století. Pro rok 2004 předpokládají západoevropští odborníci zhruba stejný rozsah osevních ploch přadného lnu jako v roce 2003 a někteří z nich za současné situace varují před jejich dalším výraznějším zvyšováním.

Evropská produkce přadného lnu v roce 2003

Průběh sklizně roku 2003

V roce 2003 byl výsev přadného lnu, díky příznivému počasí, ukončen ve všech třech Inářských zemích (Belgie, Francie, Nizozemsko) do konce března. Nedostatek dešťových srážek v kombinaci s nočními mrazíky v měsíci dubnu byly příčinou nižší hustoty porostů a kratšího vzrůstu stonků na většině parcel, což zapříčinilo nižší hektarové výnosy stonku. Sucho poznamenalo porosty lnu nejen v procesu růstu, ale také později při rosení. Proto se západoevropská sklizeň v roce 2003, i přes včasný začátek, velmi protáhla. Průběh rosení byl zdlouhavý a teprve slabší deště v polovině září proces rosení urychlily. Díky výjimečně příznivému podzimu mohly být nakonec parcely koncem září a v první polovině října sklizeny bez větších ztrát.

Bilance lnářských surovin v zemích EU

Doposud bylo publikováno hodnocení lnářské sezóny 2002/2003, které vypracovala kancelář Belgického lnářského svazu, a které zahrnuje i celkovou situaci všech tří tradičních západoevropských zemí, tj. Belgie, Francie, Nizozemsko.

Hodnocení nové sklizně 2003/2004, které zveřejnila sekce pěstování a přípravy vláken, je založeno na prvních odhadech a zpracovatelských tírenských výsledcích. Meziroční nárůst osevních ploch o více jak 13 % nepřinesl, z důvodu nízkého výnosu stonku, tolik dlouhého vlákna jak se původně očekávalo. Předběžně je však sklizeň hodnocena i přes uváděné nižší výnosy stonku jako dobrá.

Na základě tírenských výsledků zpracovaných partií stonkového lnu ze sklizně 2003 je průměrný výnos dlouhého vlákna z 1 ha odhadován ve výši 1 340 kg a tírenské koudelky na 340 kg. Celkový objem lněných vláken, který bude v průběhu marketingového roku 2003/2004 nabízen, bude rovněž limitován výrobní kapacitou tíren. Lze tedy počítat s nabídkou asi 90 000 tun dlouhého vlákna.

Charakteristiky uplynulých sezón:

Marketingový rok 1998/99 – sezóna, ve které došlo k silnému odbourání zásob lnářských surovin.

Marketingový rok 1999/2000 – sezóna se vyznačovala neobvykle velkým objemem prodeje a následným odbouráním zásob, které se dostaly na nejnižší míru za posledních 15 let.

Marketingový rok 2000/2001 – byl uzavírán s nejvyššími cenami lnářských surovin. Relativně vysoká poptávka nemohla spotřebovat vysokou produkci lnářských surovin, následovalo proto určité zvýšení zásob.

Marketingový rok 2001/2002 – v této sezóně došlo při sklizni k velkým ztrátám. Vlivem snížené poptávky se však relativní rovnováha mezi poptávkou a nabídkou na trhu udržela.

Marketingový rok 2002 /2003 – sezóna vynikající jak po stránce kvality, tak po stránce kvantity.

Marketingový rok 2003/2004 – odhaduje se, že skutečné tírenské výsledky a ekonomické přínosy z nové sklizně jsou zřetelně lepší, než byl předpokládán odhad na začátku zpracovatelské sezóny 2003/04.

Vývoj cen dlouhého vlákna v EU

Cenové relace, uvedené v tabulce, jsou průměrné čtvrtletní hodnoty dosahované na burze lnu v belgickém Kortrijku, které jsou určující pro lnářské obchodní transakce v celé EU.

Vývoj cen lněného dlouhého vlákna v Belgii a v ČR v roce 2003

Období	Nízká jakost Tex 140 – 125 Standard 7 – 8			Střední jakost Tex 110 – 100 Standard 9 – 10		
	Belgie		ČR	Belgie		ČR
	EUR/kg	Kč/kg	Kč/kg	EUR/kg	Kč/kg	Kč/kg
4. čtvrtletí 2002	do 1,7350	do 55	do 45	1,7600 – 2,1070	55 - 66	53 - 62
1. čtvrtletí 2003	do 1,7350	do 56	do 45	1,7600 – 2,1070	57 – 68	53 – 62
2. čtvrtletí 2003	do 1,6113	do 52	do 40	1,6114 – 1,9831	53 – 65	50 – 57
3. čtvrtletí 2003	do 1,6113	do 52	do 40	1,6114 – 1,9831	53 – 65	50 – 57
4. čtvrtletí 2003	do 1,4875	do 48	do 37	1,4876 – 1,8590	49 - 61	49 - 55

Vývoj cen lněného dlouhého vlákna v Belgii a v ČR v roce 2003

Období	Lepší jakost Tex 92 Standard 11			Nejlepší jakost Tex 84 Standard 12		
	Belgie		ČR	Belgie		ČR
	EUR/kg	Kč/kg	Kč/kg	EUR/kg	Kč/kg	Kč/kg
4. čtvrtletí 2002	2,1319 – 2,3550	64 – 74	70	2,380 – 2,7268	75 – 86	Podle dohody
1. čtvrtletí 2003	2,1319 – 2,3550	69 – 76	63 – 72	2,380 – 2,7268	77 – 89	
2. čtvrtletí 2003	1,9832 – 2,2310	65 – 72	58 – 72	od 2,2311 výše	od 73 výše	
3. čtvrtletí 2003	1,9832 – 2,2310	65 – 72	58 – 72	od 2,2311 výše	od 73 výše	
4. čtvrtletí 2003	1,8591 – 2,1070	60 – 68	57 – 72	od 2,1071	od 69 výše	

Pramen: *Vlas Berichten č. 1 až 26/2003, Lnářský svaz ČR*

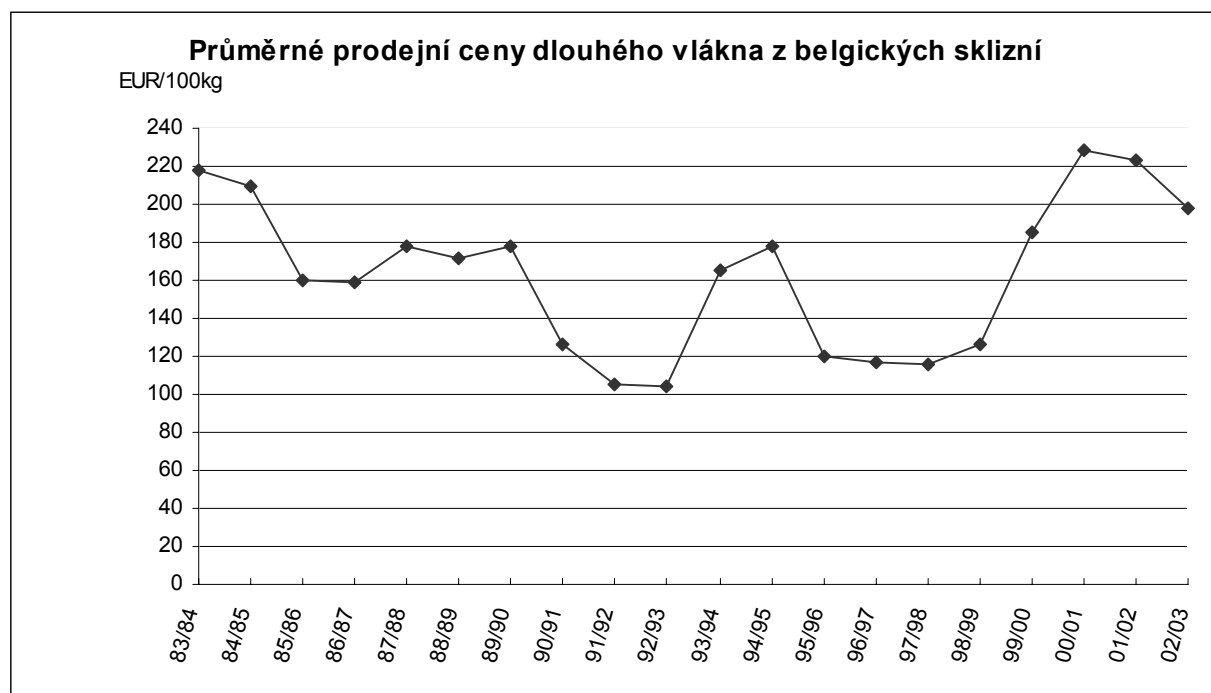
Poznámka: změny cen proběhly ke konci příslušného čtvrtletí, přepočet EUR kurzem k 31. 12. 2003 (1 EUR = 32,56 Kč), VI. čtvrtletí 2002 přepočet kurzem k 31. 12. 2002 (1 EUR = 31,49 Kč)

Vývoj trhu dlouhého vlákna v EU

Od listopadu 2002 byly ceny dlouhého vlákna na západoevropském trhu stabilní a tento stav pokračoval i v průběhu roku 2003. Výroba v tírňách byla plynulá a byla kryta poptávkou. Ceny v té době značně ovlivňoval kurz EUR k americkému dolaru. K určitému přizpůsobení cen dlouhého vlákna došlo v měsíci červnu. Dále až do konce roku již nedošlo k žádným větším výkyvům v cenách i objemech obchodů.

V říjnu, z důvodu nižší kvality vláknem z nové sklizně, se zvýšila poptávka po vlákně ze sklizně roku 2002. Ceny vláken z méně urosených stonků byly pod značným tlakem. Až do poloviny prosince 2003 byly objemy obchodů ve srovnání s předchozími sezónami nižší. Hlavní příčinou byl pokles kurzu dolaru, a proto řada obchodníků větší nákupy surovin do zásoby odkládala. Zejména obchody v sortimentu třeného dlouhého vlákna lepších a špičkových kvalit byly malé a ceny se obtížně dohadovaly. O málo větší byly obchody ve středních a nižších kvalitách, ale i zde byly ceny pod velkým tlakem.

Obrat v cenách byl zaznamenán v druhé polovině prosince 2003, kdy se snížily ceny dlouhého vlákna a zvýšily ceny koudelových materiálů. Pro rok 2004 se předpokládá, že pokles cen nebude pokračovat.

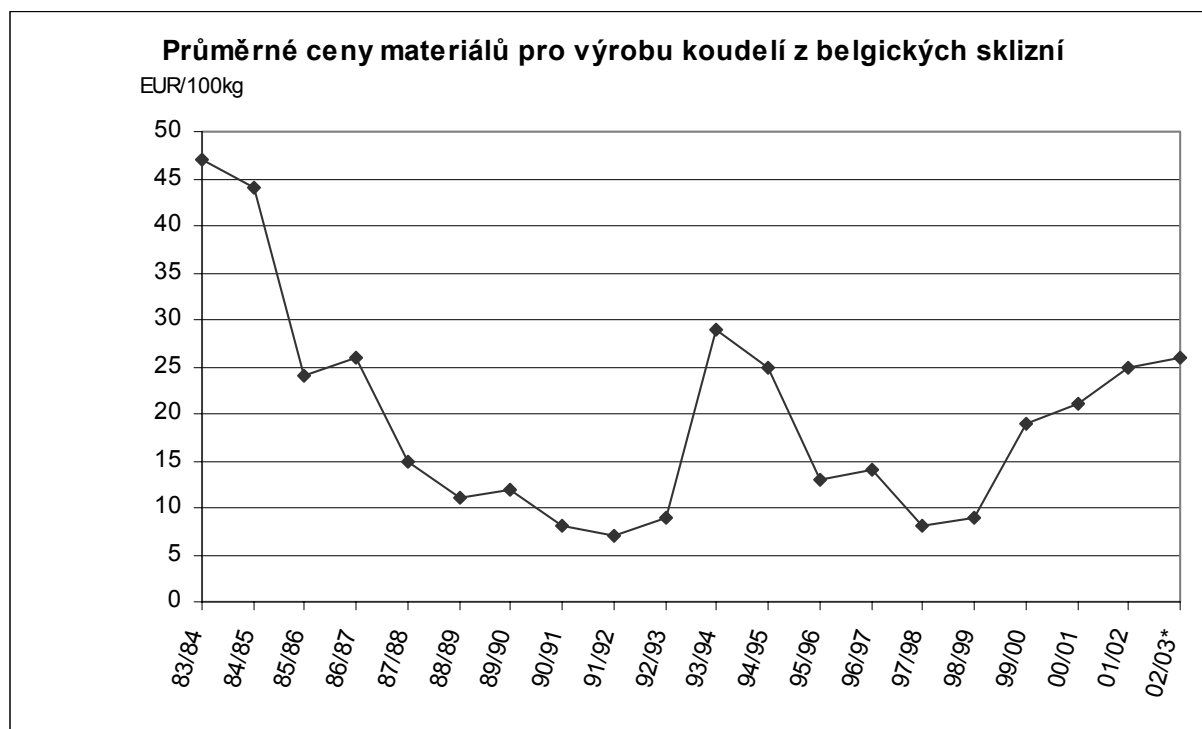
Pramen: *Vlas Berichten č.21/03,*

Trh lněných vláken v západní Evropě v uplynulých 10 letech je charakteristický:

- výrazným vzestupem cen lnářských surovin ovlivněným světovou módní vlnou lnu v odívání v letech 1993–94;
- hlubokým poklesem cen lnářských surovin v roce 1996, který pokračoval až do poloviny roku 1997;
- mírným oživením cen v II. polovině roku 1997 v důsledku očekávané špatné sklizně a zpevněním cen přesunem standardů;
- růstem cen v marketingovém roce 1999/00, vysokými objemy exportu mimo EU, minimalizací zásob;
- rekordně vysokými cenami dlouhého vlákna v marketingovém roce 2000/01 a jejich poklesem na jaře 2001 vlivem stagnujícího trhu;
- opětovným zvýšením cen dlouhého vlákna v listopadu marketingového roku 2001/02 a jejich zachováním i v následujícím marketingovém roce;
- poklesem cen v průměru o 10 % v polovině listopadu 2002 a jejich stabilitou až do konce marketingového roku 2002/03, kdy koncem června došlo k zvýšení cen zejména u středních a lepších kvalit max. o 5 % ;
- pevnými cenami až do poloviny prosince 2003, kdy došlo ke snížení cen v důsledku malých objemů obchodů.

Vývoj trhu koudelí v EU

V roce 2003 byl odbytek koudelí pravidelný a došlo i ke snižování zásob. Poptávka po koudelových materiálech se udržovala na dobré úrovni. Ceny koudelových materiálů nízkých kvalit byly nižší než ve srovnatelném období minulého roku, což usnadnilo uzavírání dlouhodobých kontraktů. Papírenský průmysl a výrobci netkaných textilií odebírali nasmlouvané množství v dohodnutých kvalitách i cenách.

Pramen: Vlas Berichten č. 23/02, 24/03

Lepší a střední jakosti byly zpracovávány v evropských přádelnách. O jemnější materiály, zejména z minulé sklizně, měly zájem přádelny na výrobu česanců a dobrý odbyt měly i relativně hrubší materiály s vysokou pevností pro výrobu směsových přízí. Významný byl také obchod s mimoevropskými zeměmi, a to především s Čínou.

V posledních měsících roku byla poptávka vysoká a ceny koudelových materiálů zaznamenaly nárůst u nízkých kvalit o cca 20 % a u nejlepších kvalit o 10 %.

Poměrně velká a stálá poptávka a omezenější nabídka způsobují, že ceny koudelových materiálů na světových trzích stoupají a mají zcela opačný trend ve srovnání s vývojem cen dlouhého vlákna.

Produkce konopí setého v EU

Vedle přadného lnu patří konopí k nejdůležitějším přadným rostlinám mírného pásma. Jedná se o ekologickou a velmi nenáročnou plodinu, vhodnou pro obnovu odlesněných, vyčerpaných a kontaminovaných pozemků. Nejvyšší obsah a nejkvalitnější vlákno dávají stonky tenké a dlouhé, sklizené v období plného květu. U nově vyšlechtěných odrůd se dosahuje zhruba stejné výtěžnosti vlákna jako u lnu.

Tradičními zeměmi pěstování konopí v Evropě jsou především Rusko, Ukrajina, Rumunsko, Maďarsko a Francie. K novým zemím, které začínají opět pěstovat a zpracovávat konopí, patří Německo, Španělsko, v malé míře pak většina zemí EU.

V zemích EU je pěstování konopí podporováno a mezi spotřebiteli jsou propagovány konopné materiály. Je zde také tendence nahrazovat ve větší míře umělá vlákna, jejichž likvidace je z hlediska životního prostředí stále více problematická.

Růst osevních ploch konopí setého je velmi pomalý vzhledem k významu této plodiny. Nejsou rovněž k dispozici seriózní informace o osevních plochách technického konopí z řady pěstitelských zemí.

Nejvíce pěstované odrůdy v EU

Země původu	Odrůda konopí
Polsko	Bialobrzzeskie, Dolnoslaskie, Beniko, LKCS D
Rusko	Jermakovskaja
Ukrajina	Juso, Juso16, Juso 31, Dněprovskaja
Francie	Fedora, Futura 77, Fedrina 74, Tardif, Early
Maďarsko	Kompolti, Unico B2F
Nepál	Kush
Německo	Fasamo
JAR	Durban

Konopné vlákno ze stonků, vypěstovaných v zemích EU, slouží téměř výhradně k technickým účelům (na výrobu speciální buničiny, při výrobě rouna a filců atd.). Pro oděvní průmysl a výrobu textilu do interiérů se využívá konopné vlákno, příze nebo tkanina, dovážené z východní Evropy a z Číny.

Přehled osevních ploch konopí setého v zemích EU a Švýcarsku (ha)

Země	1996*	1997*	1998*	1999*	2000**	2001***	2002***	2003***
Belgie	0	0		1	0	0	0	0
Dánsko	0	0	26	23	7	7	0	5
Finsko	2	53	1 218	93	59	113	33	10
Francie	7 588	10 980	9 682	9 515	7 700	7 010	7 730	9 452
Itálie	0	0	255	197	151	155	239	872
Irsko	0	23	28	22	6	0	0	0
Lucembursko	5	13	13	0	0	0	0	0
Nizozemsko	893	1 322	1 055	872	806	969	2 106	1 500
Německo	1 362	2 766	3 553	3 993	2 967	1 901	2 035	2 628
Portugalsko	0	0	770	185	4	0	0	0
Rakousko	661	938	974	289	287	848	310	352
Španělsko	1 450	4 828	19 860	13 473	6 103	789	694	747
Švédsko	0	0	0	0	0	0	0	35
Švýcarsko	150	200	250	250	*250			
Velká Británie	1 697	2 293	2 556	1 517	2 245	3 303	1 409	2 438
Celkem	*13 658	*23 216	*39 990	*30 179	**20 404	15 095	14 555	18 036

Pramen: Statistika EU - Euroflax č. 2/02,1/03

Poznámka: * Michal Dr Karus, Nova-Institut Hurt Německo

** Mr. Jordi Petgamé Bellabriga, EK Brusel Belgie

*** Statistika AGRI C.3 – od roku 2001 neuvádí Švýcarsko

Významné odbytové sféry pro konopná vlákna v zemích EU:

Textilní průmysl – konopné vlákno se využívá především pro výrobu technických textilií (lan, motouzů, hadic, rybářských sítí, speciálních nití, dopravních pásů, pro výrobu koberec, plachtovin, pytlů dekoračních a potahových tkanin aj.). Zejména v posledních letech nachází jemné konopné vlákno uplatnění pro výrobu směsových přízí s ostatními přírodními ale i umělými vlákny, ze kterých se vyrábí košiloviny, džínsovin, oblekové látky, ale i pletené výrobky.

Papírenský průmysl pro výrobu cigaretového papíru a papíru pro technické užití – sortiment papíru vyráběný z konopí se vyznačuje vysokou pevností a odolností proti vodě. Se současným 70 – 80% podílem na trhu s konopným vláknem je tento sektor stále ještě velkým tradičním odbytištěm, přestože před pěti lety byl tento podíl 95 %. Bez inovací zde nelze s vyšší dynamikou uplatnění konopí počítat.

Automobilový průmysl – poptávka po konopných vláknech v automobilovém průmyslu (současný podíl 17 %) roste a očekává se dynamický růst. Vlákna se používají pro výrobu termo a duroplastických lisovaných dílců k využití jako obklady dveří, zavazadlových prostor aut. Na jeden dopravní prostředek je spotřeba konopných surovin 5 – 10 kg. V evropském automobilovém průmyslu bylo v roce 2000 spotřebováno 28,3 tis. t přírodních vláken, z toho 20 tis. t lnu, 3, 7 tis. t juty a kenafu a 3,5 tis. t konopí.

Stavebnictví – izolační rohože – podíl z celkové produkce konopných vláken v EU je 6,5 %. V nejbližší budoucnosti očekávají odborníci růst spotřeby pro toto užití, která souvisí se všeobecnou situací ve stavebnictví jako takovém.

Zvláštní upotřebení – necelé 1 % spotřeby konopných vláken se dnes užívá v zemědělství jako geotextilie, matracoviny, žíněny, při výrobě obuvi a podobných drobných výrobcích.

Pazdeří – vedlejší produkt při zpracování konopného stonku se používá jako podestýlka pro zvířata, jako plnicí složky při výrobě určitých stavebních dílců.

Konopná semena – převážně v jižních zemích EU je konopí pěstováno hlavně pro semeno. Celková produkce semene v EU se odhaduje ve výši 5 – 7 tis. t. Zhruba 95 % se uplatňuje se jako krmivo pro zvířata (především pro ptáky), ale i v rybářství pro výkrm ryb. Zbývajících 5 % se využívá v potravinářském průmyslu.

Energetický zdroj

Konopí patří mezi tzv. energetické rostliny a produkce biomasy jako náhrada fosilních paliv nabývá na stále větším významu.

PĚSTOVÁNÍ LNU PŘADNÉHO V ČR

Pěstování lnu má v ČR dlouholetou tradici. Pěstuje se především v podhorských a bramborářských výrobních oblastech, kde může představovat významnou tržní příležitost. Do roku 1990 se průměrná sklizňová plocha přadného lnu pohybovala nad úrovní 20 tis. ha. Od roku 1992, kdy byly v ČR zrušeny přímé podpory a pěstování se stalo ztrátové, plochy přadného lnu postupně klesaly až na 2 190 ha v roce 1997. Oživení zájmu pěstitelů o tuto plodinu opět nastalo po zavedení dotačního titulu na podporu pěstování přadného lnu. Od roku 1998 pěstební plocha postupně narůstala, v posledních letech se pohybuje na úrovni cca 6 tis. ha. V roce 2003 bylo podle Lnářského svazu oseto 6 003 ha a v roce 2004 byl zaznamenán pokles na 5 500 ha přadným lnem.

Přehled o rozsahu pěstování rosených lněných stonků v ČR

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Sklizňová plocha (ha)	Výnos rosených stonků (t/ha)	Sklizeň rosených stonků (t)
1980	24 412	24 144	3,47	83 770
1985	23 243	22 242	3,97	88 410
1990	21 425	20 913	3,90	81 575
1991	17 875	15 199	2,09	31 723
1992	9 858	9 333	2,45	22 857
1993	7 859	7 571	3,31	25 038
1994	11 047	10 118	2,68	27 118
1995	10 626 ¹⁾	9 966	3,44	34 300
1996	6 836 ¹⁾	5 899	3,10	18 272
1997	2 191	2 017	3,19	6 439
1998	4 744 ¹⁾	3 719	3,01	11 185
1999	7 315 ¹⁾	5 292	3,22	17 065
2000	8 484 ¹⁾	8 332	1,82	15 137
2001	6 977	6 560	2,70	17 687
2002	5 843	5 843	2,55	14 915
2003	5 684	5 683	2,18	12 387

Pramen: ČSÚ

Poznámka: 1) osevní plochy zahrnují i plochy lnu olejného

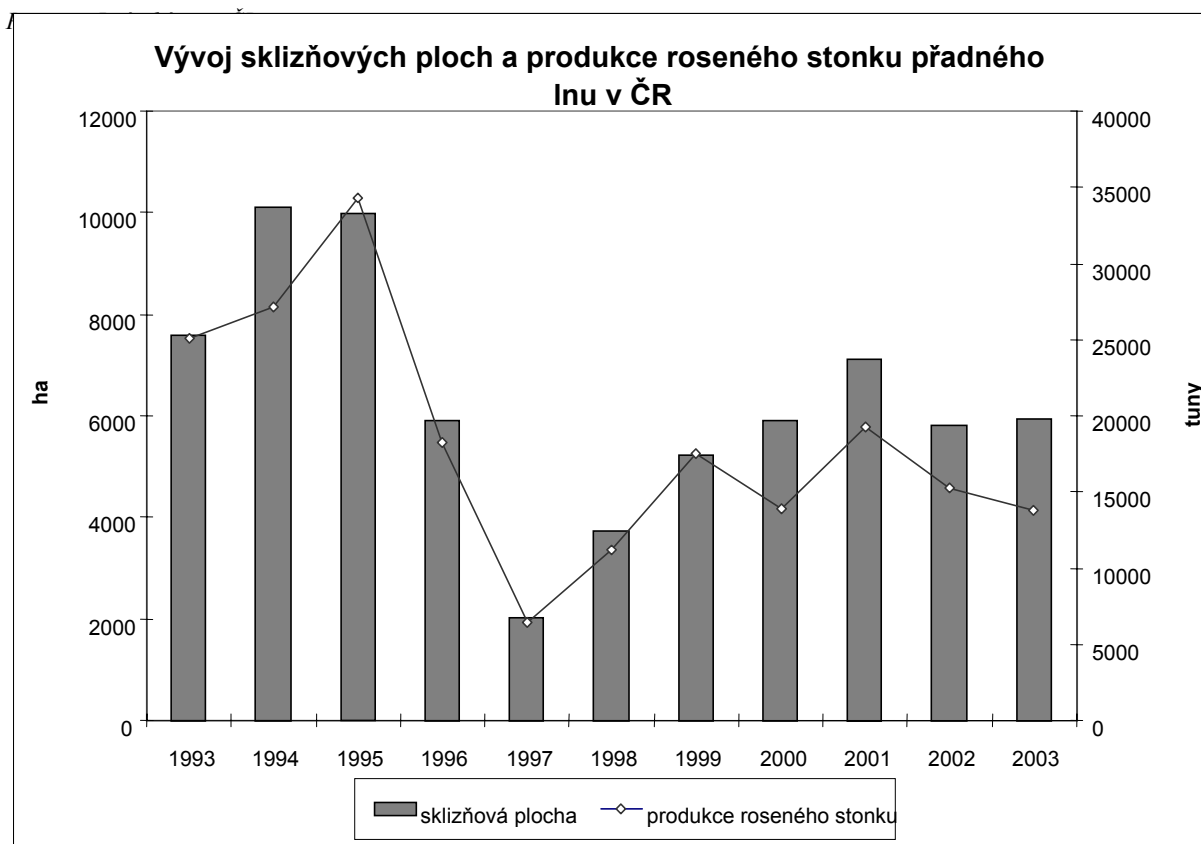
Přehled o rozsahu pěstování rosených stonků prádneho lnu dle Lnářského svazu

Rok sklizně	Osevní plocha (ha)	Sklizňová plocha (ha)	Výnos rosených stonků (t/ha)	Sklizeň rosených stonků (t)
1990	21 425	20 913	3,90	81 575
1991	17 875	15 199	2,09	31 723
1992	9 858	9 333	2,45	22 857
1993	7 859	7 571	3,31	25 060
1994	11 047	10 118	2,69	27 187
1995	10 200	9 966	3,44	34 300
1996	5 950	5 899	3,10	18 272
1997	2 092	2 017	3,19	6 439
1998	4 069	3 719	3,01	11 185
1999	5 348	5 232	3,34	17 484
2000	6 302	5 911	2,36	13 929
*2001	7 124	7 124	2,70	19 234
2002	5 885	5 825	2,73	15 271
2003	6 003	5 953	2,32	13 822

Pramen: Lnářský svaz ČR podle průzkumu prováděného v tírnách,

Poznámka: * Rosený stonek z plochy 5 565 ha byl zpracován na dlouhé vlákno, z plochy 1 559 ha byla vyrobena pouze koudel

Rozdíly v plochách a výnosu stonku proti údajům ČSÚ jsou důsledkem odlišné metodiky sledování. Lnářský svaz ČR eviduje skutečně oseté a sklizené plochy a sklizený rosený stonek podle uzavřených smluv mezi tírnou a pěstitelem lnu.

Bilance produkce a užití rosených stonků v ČR

Ukazatel	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04*
Sklizňové plochy (ha)	2 017	3 719	5 232	5 911	7 124	5 825	5 953
Výnos rosených stonků (t/ha)	3,19	3,01	3,34	2,36	2,7	2,73	2,32
Skližeň rosených stonků (t)	6 439	11 185	17 484	13 929	19 234	15 271	13 822
Počáteční zásoba (t)	172	0	0	0	0	0	0
Dovoz (t)	497	1 244	163	348	293	492	
Vývoz (t)	57	48	232	106	7	1	
Domácí spotřeba (t**)	7 051	12 381	16 996	14 129	18 107	16 030	
Konečná zásoba (t**)	0	0	0	0	0	0	
Předpokládaná minimální potřeba (t**)					44 000	32 000	28 000

Pramen: ČSÚ, celní statistika, Lnářský svaz ČR

Poznámka: * odhad, ** uvádí se odhad, protože se dosud tento údaj sledoval za kalendářní rok

Při porovnání předpokládané potřeby rosených stonků odvozené ze spotřeby dlouhého vlákna se skutečnou produkcí vyplývá, že by odbyt našla i dvojnásobná nabídka rosených stonků. Rovněž by bylo potřebné obnovit technologické zásoby rosených stonků v tírnách.

Průměrné roční ceny zemědělských výrobců roseného lněného stonku (Kč/t)

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	*2000	2001	2002	2003
4 049	2 379	3 588	3 740	4 197	3 696	3 222	3 510	4 100	3 317	2 546	4 218	4 119

Pramen: ČSÚ

Poznámka: *od roku 2000 údaje Lnářského svazu

Stručné zhodnocení lnářské sezóny 2003 v ČR

Hodnocení vychází z výsledků průzkumů v tírnách lnu prováděných v průběhu roku 2003 a počátkem roku 2004.

V roce 2003 bylo podle údajů Lnářského svazu oseto přadným lnem 6 003 ha. K setí bylo užito 16 odrůd přadného lnu. Z hlediska rozsahu osevních ploch je na prvním místě odrůda Jordán (1550 ha, tj. 25,8 % ploch), dále odrůda Escalina (990 ha, 16,5 % ploch), Bonet (782 ha, 13 %), Viking (678 ha, 11,3 %). Následují odrůdy Electra, Jitka, Venika, Ilona, Merkur a Texa, jejichž podíl se pohyboval od 9 – 2 %. Podíl odrůd Viola, Agata, Marina, Laura, Super a Tábor na celkové osevní ploše nedosahoval 1 %.

Setí bylo zahájeno ve druhé polovině března 2003, počasí bylo pro setí příznivé a len byl doset do konce dubna. V důsledku nepříznivých povětrnostních podmínek, zejména dlouhodobého sucha v době vegetace, byly lny nižší a řidší. Trhání bylo zahájeno již koncem června (nejdříve na Severní Moravě) a do poloviny července bylo vytrháno 24 % ploch, do konce července více jak 80 % osetých ploch a do konce srpna byly všechny lny vytrhány.

Průběh rosení však velmi nepříznivě ovlivnil srážkový deficit a dlouhotrvající vysoké teploty. Len se rosil pomalu, což mělo vliv i na kvalitu vlákna. Pouze u malé části ploch, vytrhaných již 20. června, proběhlo rosení standardně s dobrými výnosy a výdajností vlákna. Převažující skližeň uroseného stonku byla zahájena později než je obvyklé; do první poloviny srpna bylo sklizeno jen 17 % ploch, do konce srpna 34 %. Teprve koncem první dekády měsíce října bylo sklizeno 93 % ploch s vyroseným stonkem.

Skližeň 2003 v ČR lze hodnotit jako podprůměrnou s nízkými výnosy roseného stonku a očekávanou nižší výdajností dlouhého vlákna. Při průměrném výnosu 2,32 t/ha bylo sklizeno 13 822 t roseného stonku. Kvalita dlouhého byla střední až nižší, vlákno bylo o něco hrubší než obvykle. Podíl dlouhého vlákna ze sklizně je odhadován na 13,6 %.

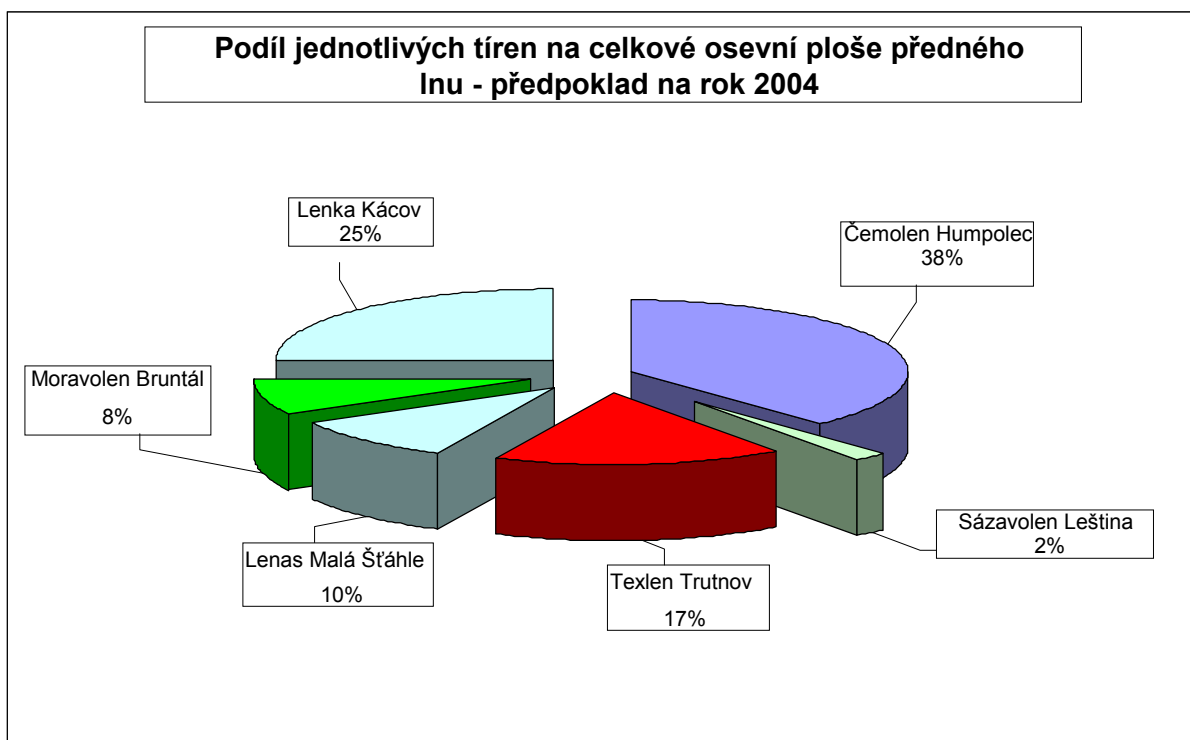
Přehled o hlavních výsledcích sezóny přádného lnu v ČR roku 2003

Osevní plocha	ha	6 003
Sklizňová plocha	ha	5 953
- z toho množitelské plochy	ha	1 554
- tj. podíl množitelských ploch	%	26
Produkce celkového množství rosených stonků	t	13 822
Průměrný výnos rosených stonků	t/ha	2,32
Průměrná realizační cena za 1 t roseného stonku	Kč	4 119
Celkový obsah vlákna ve stonku	%	27,6
Průměrný obsah dlouhého vlákna	%	13,61
Průměrný výnos semene	t/ha	0,5
Výroba vlákna ze sklizně 2003 celkem – předpoklad	t	3 812
Výroba dlouhého vlákna ze sklizně 2003 – předpoklad	t	1 884
Výroba koudele ze sklizně 2003 – předpoklad	t	1 928
Poměr výroby dlouhého vlákna a koudele		49 : 51
Produkce dlouhého vlákna na 1 ha	Kg	316
Produkce koudele na 1 ha	Kg	324
Celková produkce uznaného osiva	t	526,93

Pramen: Statistika Lnářského svazu ČR, ÚKZÚZ,

Předpokládaný rozsah osevních ploch v roce 2004

Podle informací z tírenských podniků je předpoklad, že bude oseto přádným lnem 5 500 ha. Pěstování a zpracování lnu ukončila v roce 2002 firma Agropodnik Dvorce v Moravskoslezském kraji, která v průměru pěstovala a zpracovávala 260 ha přádného lnu.

Pramen: Lnářský svaz ČR

Perspektivy pěstování přadného lnu

Splnění požadavků textilního, papírenského a dalšího zpracovatelského průmyslu na domácí surovinu předpokládá podstatné rozšíření pěstebních ploch lnu přadného

Potřebný rozsah pěstování přadného lnu z hlediska plného zajištění požadavků zpracovatelského průmyslu na dlouhé vlákno

Rok		2000	2001	2002	2003	2004*
Potřeba dlouhého vlákna	t/rok	4 500	5 970	4 300	4 540	4 820
Produkce dlouhého vlákna	t/ha	0,21	0,23	0,28	0,32	0,4
Výnos rosených stonků	t/ha	2,4	2,7	2,73	2,32	3,4
Potřebná osevní plocha lnu	ha	20 000	25 000	15 300	14 200	12 000
Skutečná osevní plocha lnu	ha	6 300	7 124	5 885	6 003	5 500

Pramen: Lnářský svaz ČR

Poznámka: *předpoklad

S vyšším využitím kapacity tírenských provozů je možné uvažovat nejdříve v roce 2005, protože pro plynulou výrobu je potřebné předzásobení z předchozí sklizně. Pro nezbytné předzásobení surovinou na všech výrobních stupních je produkce roseného stonku z roku 2003 a očekávaná z roku 2004 stále nedostatečná.

TÍRENSKÉ ZPRACOVÁNÍ LNU V ČR

Zpracovatelské kapacity pro přádný len v ČR v roce 2003

Lnářský podnik	Strojní vybavení	Roční zpracovatelská kapacita RS	Sklizňová plocha	Sklizený stonek	Zpracovaný RS v kal. roce	Podíl tíren na produkci RS	Využití tíren. kapacit
		t	ha	t	t	%	%
Čemolen Humpolec	3 dvousekivé turbíny	11 200	2 015	4 410	4 424	32,0	40
Lenka Kácov	2 čtyřsekivé turbíny	15 000	1 450	3 857	4 139	28,0	28
Lenas Malá Štáhle	2 dvousekivé turbíny	7 500	468	1 143	1 606	8,2	21
Moravolen St. Libavá	1 dvousekivá turbína	3 700	588	1 235	1 501	8,9	41
Sázavolen Leština	1 dvousekivá turbína	3 700	277	590	666	4,2	18
Texlen Radvanice	3 dvousekivé turbíny	11 200	1155	2 587	2 825	18,7	25
Celkem		52 300	5 953	13 822	15 161	100	29

Pramen: Statistika Lnářského svazu ČR

V současné době jsou tuzemské zpracovatelské tírenské kapacity využívány z jedné třetiny. Volné kapacity prvotních zpracovatelů jsou jedním z předpokladů pro zvyšování osevních ploch lnu přádného.

Vývoj výroby lněných vláken v ČR

Rok	Lněná vlákna celkem (t)	Dlouhé vlákno (t)	Koudele (t)	Poměr dlouhého vlákna a koudele
1991	16 862	7 484	9 387	44 : 56
1992	11 019	4 857	6 162	44 : 56
1993	9 400	4 130	5 270	44 : 56
1994	8 800	3 980	4 820	45 : 55
1995	11 100	4 650	6 450	42 : 58
1996	7 200	2 800	4 400	40 : 60
1997	1 798	708	1 090	40 : 60
1998	3 088	1 235	1 853	40 : 60
1999	4 895	1 943	2 797	43 : 57
2000	4 896	2 235	2 661	45 : 55
2001	4 732	1 591	3 141	34 : 66
2002	5 333	1 598	3 735	30 : 70
2003	4 691	1 750	2 941	37 : 63

Pramen: ČSÚ, Lnářský svaz ČR

Zpracování roseného stonku tírnami v ČR (podle kalendářních roků)

Rok	Množství roseného stonku (t)	Průměrná výdajnost dlouhého vlákna v tírně (%)	Skutečná výroba dlouhého vlákna (t)
1998	12 351	10,0	1 235
1999	17 484	12,0	2 098
2000	16 811	13,3	2 235
2001	18 526	8,6	1 596
2002	17 508	9,2	1 598
2003	15 161	11,6	1 751

Pramen: Lnářský svaz ČR

POŽADAVKY TEXTILNÍHO PRŮMYSLU A BILANCE PRODUKCE A UŽITÍ VLÁKNA

Požadavky textilního průmyslu na lněné vlákno a koudel v ČR v roce 2003 a 2004 (t)

Ukazatel	Třený len		Tírenska koudel		Vochlovaný len		Vochlovaná koudel	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Z domácí produkce	2 040	1 853	1 155	1 290	44	10	47	80
Z dovozu	1 759	2 241	460	480	402	428	535	530
Celkem	3 799	4 094	1 615	770	446	438	582	610

Pramen: Statistika Lnářského svazu ČR podle sdělení přádelen lnu v ČR

Poznámka: Údaje za rok 2004 jsou předpoklady

Užití lněného vlákna k výrobě lněných přízí ve lnářských přádelnách v ČR (t)

Ukazatel	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
Příze lenky	2 063	2 974	3 153	2 484	1 461	1 922	1 890	1 830	2 405	1 760	1 835	1 730
Příze koudelky	3 319	3 761	4 194	3 479	2 157	2 159	1 960	2 683	2 754	2 520	2 299	2 420
Celkem	5 382	6 735	7 347	5 963	3 618	4 081	3 850	4 513	5 159	4 290	4 030	4 150

Pramen: Lnářský svaz ČR ATOK, Resortní statistické zjišťování MPO ATOK, *předběžná data

Bilance produkce a užití dlouhého vlákna v ČR (t)

Ukazatel	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počáteční zásoba	289	4 145	2 558	935	0		1 261	44	824
Změna provozní zásoby						+12			
Výroba dlouhého vlákna	4 650	1 830	840	1 443	1 943	2 235	1 591	1 598	1 750
Dovoz dlouhého vlákna	4 383	517	1 607	2 248	3 447	2 221	2 221	2 102	1 733
Dovoz vochl. vlákna*						1 237	1 006	1 374	821
Celková nabídka	9 322	6 492	5 005	4 626	5 390	5 705	6 079	5 118	5 128
Tuzemské spotřeba	5 100	3 600	3 900	4 526	5 300	4 444	5 969	4 273	4 540
Vývoz dlouhého vlákna	77	334	170	100	90	0	66	21	89
Konečné zásoby	4 145	2 558	935	0	0	1 261	44	824	499

Pramen: Celní statistika, Lnářský svaz ČR

Poznámka: * dovoz vochlivaného vlákna přepočteného na třené vlákno

Celková spotřeba třeného a vchlovaného lnu v roce 2003 odpovídá v přepočtu množství:

- třeného lnu z tuzemska celkem	2 113 t
- třeného lnu z dovozu celkem	2 427 t
- třeného lnu celkem	4 540 t

Předpokládaná potřeba třeného a vchlovaného lnu v roce 2004 odpovídá v přepočtu množství:

- třeného lnu z tuzemska celkem	1 870 t
- třeného lnu z dovozu celkem	2 950 t
- třeného lnu celkem	4 820 t

V přádelnách se užívá třený len po procesu vchlování. Pro získání hmotnostní jednotky vchlovaného vlákna je zapotřebí 1,66 násobek třeného vlákna.

Tuzemské zdroje dlouhého vlákna jsou nedostatečné a pro zabezpečení produkce přádelen pro textilní průmysl je nutné větší objemy dlouhého vlákna dovážet.

CENOVÝ VÝVOJ

Od roku 2001 je dlouhé vlákno v ČR posuzováno v upravených jakostních skupinách ve snaze dosáhnout shody ocenění jakosti vlákna s cenami na burze vlákna v Kortrijku.

Průměrné ceny dlouhého vlákna v ČR (Kč/kg)

Třené vlákno	1998	1999	2000	Stand.	Tex	2001	2002	2003
Nízká jakost	38	33	38	7-8	140-125	40	46	39
Střední jakost	50	42	51	9-10	110-100	57	55	54
Lepší jakost	53	55	64	11	92	68	62	65
Nejlepší jakost	-	65	do 72	12	84 a lepší	70	72	73

Pramen: Lnářský svaz ČR

Ceny dlouhého vlákna reagují na vývoj nabídky a poptávky v ČR a na aktuální situaci na západoevropské burze lnu.

Pohyb cen koudelí v ČR (Kč/kg)

Koudel	Stand.	Tex	2001	2002	2003
Nízká jakost	2	500	12	12,5	10,0
Střední jakost	3	330	13	14,0	11,5
Lepší jakost	4	250	15	16,0	14,0
Nejlepší jakost	6-8	165-125	17-20	17-20	15-20

Pramen: Lnářský svaz ČR

Ceny krátkého vlákna vzrostly, zvyšuje se poptávka po lepších kvalitách zejména pro výrobu jemnějších koudelových přízí. Rovněž roste poptávka po papírenských koudelích. OP Papírna, s r. o. Olšany zvyšuje v rámci rozvojového programu od roku 2002 výrobu pololátky.

V roce 2002 spotřebovala výše uvedená papírna v Olšanech 5 tis. t, v roce 2003 již cca 7 tis. t a v roce 2004 se předpokládá další významný nárůst spotřeby krátkých vláken pro výrobu speciálních druhů papíru. Převážnou část již nyní musí dovážet.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Dovoz lnu a lněných surovin bez rozlišení celního režimu (t)

Kód celního sazebníku	Název zboží	Dovoz							
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
5301 10 00	Len surový nebo máčený	31,9	1 302,2	518,0	293,8	377,0	270,8	305,1	14,4
5301 21 00	Len lánaný nebo třený	862,2	1 018,6	1 900,9	2 221,3	2 198,4	2 101,8	1 732,4	761,1
5301 29 00	Len vochlovaný	743,8	831,2	961,8	745,1	606,2	847,8	494,9	192,7
5301 30 10	Lněná koudel	3 059,3	2 612,4	2 842,7	2 510,6	2 433,5	4 198,5	6 665,2	3 212,7
5301 30 90	Lněný odpad	32,1	174,1	0,0	0,4	0,0	13,2	25,0	0,0
5301	Celkem	4 729,4	5 938,5	6 223,4	5 771,2	5 615,1	7 432,2	9 222,5	4 180,9

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Vývoz lnu a lněných surovin bez rozlišení celního režimu (t)

Kód celního sazebníku	Název zboží	Vývoz							
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
5301 10 00	Len surový nebo máčený	44,6	22,1	131,7	249,6	5,2	2,0	4,9	45,2
5301 21 00	Len lánaný nebo třený	2,7	35,9	77,9	222,2	66,1	20,8	73,6	0,0
5301 29 00	Len vochlovaný	166,8	1,6	11,9	15,7	88,6	129,3	9,2	2,1
5301 30 10	Lněná koudel	1 689,5	1 098,3	1 042,5	945,7	1 282,6	328,5	211,6	687,3
5301 30 90	Lněný odpad	320,1	364,2	514,4	620,1	777,2	961,2	901,8	351,1
5301	Celkem	2 223,6	1 522,1	1 778,4	2 053,4	2 219,7	1 442,1	1 201,2	1 085,8

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Dovoz vybraných výrobků ze lnu (tis. Kč)

Kód celního sazebníku	Název zboží	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
5306	Příze lněná	31 876	73 017	54 222	54 691	123 285	49 636
5309	Tkaniny lněné	256 044	272 253	258 275	245 287	202 558	94 711
5801 90 10	Tkaniny vlasové, žinylkové ze lnu	14	48	128	47	769	608
5905 00 30	Tapety ze lnu ostatní ne z nití rovnoběžně uložených	31	0	0	1	0	0
6106 90 50	Halenky, košile dámské, dívčí ze lnu, ramie pletené, háčkované	143	1 386	418	123	478	104
6110 90 10	Pulovry, svetry, vesty apod. ze lnu, ramie pletené, háčkované	1 762	4 845	3 462	3 857	6 920	3 410
6205 90 10	Košile pánské, chlapecké ze lnu, ramie	2 020	1 910	2 064	4 188	6 682	6 691
6206 90 10	Halenky košile dámské, dívčí ze lnu, ramie	4 219	4 895	7 540	7 810	12 619	7 331
6302 29 10	Prádlo ložní potisknuté ze lnu, ramie	0	0	2	3	23	0
6302 31 10	Prádlo ložní nepotisknuté ze směsi bavlna – len	1 708	587	320	1 522	1 369	222
6302 39 10	Prádlo ložní nepotisknuté ze lnu	439	55	248	49	25	5
6302 51 10	Prádlo stolní ze směsi bavlna – len	3 111	6 075	6 783	10 251	3 825	2 468
6302 52 00	Prádlo stolní ze lnu	2 868	3 198	2 880	3 498	392	84
6302 91 10	Prádlo toaletní, kuchyňské ze směsi bavlna – len	7 916	3 444	3 087	2 339	2 804	125
6302 92 00	Prádlo toaletní, kuchyňské ze lnu	813	63	875	355	134	332
6304 19 30	Přehozy lůžkové ze lnu nebo ramie, ne pletené, háčkované	10	141	0	0	0	0
	Celkem	312 974	371 917	340 304	334 021	361 883	165 727

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Vývoz vybraných výrobků ze lnu (tis. Kč)

Kód celního sazebníku	Název zboží	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
5306	Příze lněná	213 573	314 600	258 661	256 366	305 603	106 520
5309	Tkaniny lněné	890 372	1 077 413	984 260	877 176	834 821	350 709
5801 90 10	Tkaniny vlasové, žinylkové ze lnu	139	0	0	0	663	693
5905 00 30	Tapety ze lnu ostatní ne z nití rovnoběžně uložených	0	0	0	0	0	0
6106 90 50	Halenky, košile dámské, dívčí ze lnu, ramie pletené, háčkované	63	609	23	96	43	976
6110 90 10	Pulovry, svetry, vesty apod. ze lnu, ramie pletené, háčkované	2 374	2 352	3 836	612	488	3 594
6205 90 10	Košile pánské, chlapecké ze lnu, ramie	30 460	28 099	18 589	18 267	24 593	16 805
6206 90 10	Halenky košile dámské, dívčí ze lnu, ramie	81 673	72 978	71 311	72 445	60 257	45 240
6302 29 10	Prádlo ložní potisknuté ze lnu, ramie	13	20	1 451	228	62	624
6302 31 10	Prádlo ložní nepotisknuté ze směsi bavlna – len	1 243	1 463	824	1 871	2 317	269
6302 39 10	Prádlo ložní nepotisknuté ze lnu	8 148	6 055	2 269	2 860	3 043	2 667
6302 51 10	Prádlo stolní ze směsi bavlna – len	35 943	63 788	69 670	39 027	28 581	5 818
6302 52 00	Prádlo stolní ze lnu	31 866	50 468	54 697	37 459	26 932	6 499
6302 91 10	Prádlo toaletní, kuchyňské ze směsi bavlna – len	161 864	152 332	143 006	78 752	36 938	16 522
6302 92 00	Prádlo toaletní, kuchyňské ze lnu	39 547	21 484	21 164	27 158	58 425	22 284
6304 19 30	Přehozy lůžkové ze lnu nebo ramie, ne pletené, háčkované	16	83	61	22	2	2
	Celkem	1 497 294	1 791 744	1 629 822	1 412 339	1 382 768	579 222
	SALDO	+1 184 320	+1 419 827	+1 289 518	+1 078 318	+1 020 885	+413 495

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

PĚSTOVÁNÍ LNU OLEJNÉHO V ČR

Len olejní ve světě

Podle statistiky FAO se pěstební plocha lnu olejného v roce 2003 odhaduje na 2,5 mil. ha, z toho 349 tis. ha v Evropě a 170 tis. ha v zemích EU. Celková sklizeň by podle této statistiky dosáhla 2,1 mil t, což je téměř o 0,6 mil. t méně než v roce 2000. Z této produkce připadá 36 % na Kanadu, 22 % na Čínu, na USA 13 % a 8 % na Indii. Přitom produkce EU činí pouze 7 % z celkového množství.

Přehled sklizňové plochy a produkce lnu olejného ve světě v roce 2003

Ukazatel	Plocha (ha)	Produkce (mil. t)
Svět celkem	2 456 490	2 090 785
Z toho: - Čína	390 000	466 000
EU (15)	123 433	152 369
- Belgie	20 232	13 460
- Dánsko	221	68
- Francie	77 124	52 941
- Německo	16 000	10 000
- Itálie	3 000	2 000
- Nizozemsko	4 500	4 500
- Španělsko	11 145	3 800
- Švédsko	3 600	6 600
- Velká Británie	34 000	59 000

Pramen: FAOSTAT

Měsíční průměry cen lněného semene dovezeného do Rotterdamu v Kč/t

2003								2004			
Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden	Únor	Březen	Duben
8095	8193	8394	8830	9080	8904	9411	8764	8896	9101		

Pramen: Datagain

Len olejní v ČR

Plochy lnu olejného v ČR kolísaly v závislosti na stabilitě a koncepčním řešení zemědělské výroby. Největší deprese se přitom projevila v roce 1997 a pouze zvýšená poptávka po lněném semeni potravinářské kvality a vyšší cenová relace způsobily mírný nárůst pěstebních ploch. Příčinou prudkého navýšení osevů lnu olejného v roce 2001 bylo vydání nařízení vlády č. 86/2001 Sb. (novelizováno nařízením č. 454/2001 Sb.), kterým byl olejní len zařazen do skupiny plodin, pěstovaných k energetickým nebo průmyslovým účelům na půdách uváděných do klidu, a při dodržení podmínek SZIF (zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu) bylo možno na jeho pěstování čerpat finanční podporu ve výši 5 500 Kč/ha⁻¹.

V roce 2003 se osevní plochy olejného lnu výrazně zvýšily. Z plochy 5 345 ha bylo při průměrném výnosu 0,91 t/ha sklizeno 4 848 t semene.

Vývoj sklizňových ploch, hektarových výnosů a celkové produkce lnu olejného v ČR

Rok	Sklizňová plocha (ha)	Hektarový výnos (t/ha)	Celková produkce (t)
1990	606	1,77	1 073
1991	4 600	1,47	6 762
1992	1 080	1,50	1 620
1993	780	1,58	1 232
1994	1 072	1,27	1 361
1995	752	1,30	978
1996	407	1,36	553
1997	312	1,21	377
1998	646	1,40	904
1999	2 251	1,57	3 535
2000	1 700	1,35	2 295
2001	3045	0,85	2 603
2002	2 548	1,31	3 337
2003*	*5 345	*0,91	*4 848

Pramen: Agritec Šumperk, * ČSÚ

Průměry cen lněného semene placených zemědělským výrobcům (Kč/t)

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
9 414	9 459	6 932	6 277	6 475	7 336	7 455	8 640	10 875	10 988	8 717	8 524	7 182	9 823

Pramen: ČSÚ

Průměrné ceny zemědělských výrobců lněného semene podle směrů užití (Kč/t)

Využití	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Technické a krmivářské	7 336	7 455	8 950	9 500	9 750	7 500	7 000	8 000	5 000
Potravinářské	7 900	8 200	9 800	12 500	13 500	12 500	12 000	15 000	14 300

Pramen: Agritec Šumperk

Zahraniční obchod s lněným semenem bez rozlišení celního režimu (t) (CN 1204 00 10, 1204 00 90)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Dovoz	57,6	261,6	748,9	561,3	449,0	356,2	375,6	526,8	80,9
Vývoz	877,4	794,2	730,6	1 340,2	3 420,6	2 526,3	2 187,3	4 144,2	858,5
Saldo	+819,8	+532,6	-18,3	+778,9	+2 971,6	+2 170,0	+1 811,7	+3 617,4	+777,6

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Celkový dovoz lněného semene do ČR v roce 2003 oproti předchozímu roku vzrostl o 40,5 %, vývoz se zvýšil o 89 %. Dovoz lněného semene na technické zpracování ve větším rozsahu probíhal z Kanady, Rakouska, Polska, Slovenska a Ukrajiny.

Vývoz lněného semene byl uskutečněn zejména do Polska (v roce 2001 v množství 2 006,5 t, v roce 2002 v množství 1 522,3 t a v roce 2003 v množství 2 145 t) a do Rakouska (v roce 2001 téměř 291 t, v roce 2002 poklesl na 262 t a v roce 2003 vzrostl na 681 t). Významný byl v roce 2003 také vývoz do Německa ve výši 589 t.

**Zahraniční obchod s lněným olejem bez rozlišení celního režimu (t)
(CN 1515 11 00, 1515 19 10, 1515 19 90)**

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Dovoz	3 739,5	3 994,5	1 968,9	1 763,9	1 851,2	1 712,4	1 515,7	1 767,9	815,5
Vývoz	1 690,6	1 343,6	493,5	37,8	8,5	407,6	224,8	29,3	18,3
Saldo	-2 048,9	-2 650,9	-1 475,4	-1 726,1	-1 842,8	-1 304,8	-1 290,9	-1 738,7	-797,1

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Vzhledem k dostatečné nabídce tuzemského lněného semene a vzhledem k existenci tuzemských zpracovatelských kapacit je otázkou, zda jsou dovozy lněného oleje v takovém rozsahu nutné.

Výhled pěstování lnu olejného

Lněné semeno se tradičně zpracovává na vysychavé oleje pro výrobu fermeží a barev a stále více se uplatňuje i v potravinářství. Pěstování lnu olejného bylo podpořeno jeho zařazením mezi plodiny, které bylo možné pěstovat na půdě uváděné do klidu (tj. bez produkce potravin a krmiv). Od roku 2004 ale tato forma podpory skončila, což pravděpodobně bude mít vliv na velikost osevních ploch.

PĚSTOVÁNÍ KONOPÍ SETÉHO V ČR

Konopí seté se pěstuje pro produkci přírodního vlákna, pro produkci organické suché hmoty k technickému nebo energetickému využití a pro produkci semene.

Konopí seté je v ČR „staronovou“ technickou plodinou. Jeho pěstování se obnovilo s počátkem řešení projektu EP 0960996298, podporovaného Národní agenturou pro zemědělský výzkum. V letech 1997 a 1998 se plochy oseté konopím pohybovaly do 2 ha, přičemž se vesměs jednalo pouze o experimentální plochy. Od roku 1999 byly v ČR povoleny pro pěstování dvě odrůdy konopí setého: polská odrůda Beniko a ukrajinská odrůda Juso-11. Od května 2004 je v ČR registrována pouze odrůda Beniko a k pěstování jsou povoleny další odrůdy podle společného katalogu odrůd EU.

V roce 2000 bylo konopím oseto 129 ha, sklizňová plocha činila 58 ha. V roce 2001 bylo oseto konopím pro textilní zpracování 29 ha, pro energetické využití 20 ha, v roce 2002 pro textilní zpracování 91 ha a pro energetické využití 2 ha a v roce 2003 pro textilní využití 115 ha a pro energetické využití 11 ha.

V roce 2004 se předpokládá osevní plocha konopí 150 ha. Z toho pro tírenské zpracování cca 110 ha s předpokládanou produkcí 210 t krátkého vlákna.

Plochy a produkce konopí setého v ČR

Rok	Jednotka	2000	2000/01*	2001/02*	2002/03*	2003/04 ¹⁾
Osevní plocha	ha	129,0	29,0	91,0	115,0	150,0
Výnos semene při pěstování na semeno	t/ha	0,8	0,8	0,85	0,7	0,7
Výnos stonku	t/ha	9,0	9,0	9,5	9,0	9,0
Výnos vlákna	t/ha	2,25	2,25	2,35	1,55	1,45
Výnos hmoty pro energetické využití	t/ha	10,0	10,0	10,5	10,0	10,0

Pramen: Agritec

Poznámka: * podle SZIF, 1) předpoklad LS

Osivo konopí setého se dováží z Polska a Ukrajiny za průměrnou cenu 85 – 105 tis. Kč/t. Pro potřeby přádelen se do ČR nepravidelně dováží konopné vlákno v množství do 5 t ročně. Pro další zpracování se dováží také konopná koudel a konopný stonek.

Dovoz konopných surovin do ČR v roce 2003 dosáhl objemu 837,8 t. Mezi nejvýznamnější dovozce patří Nizozemsko, Německo, Polsko, Rumunsko, Francie a Itálie.

Nové technologie pěstování a zpracování bez ruční práce otevírají možnost pěstování konopí pro produkci vláken především pro technické účely. Odborníci uvádějí 2 000 ha jako optimální plochu pro pěstování konopí setého v ČR. Zpracovaná sklizeň z roku 2003 bude využita pro textilní a jiné průmyslové účely.

Nová pěstitelská technologie spočívá v posečení, zkrácení stonku a jeho vyložení k rosení na poli. Po několika týdnech rosení je stonek mechanicky sebrán. Také oddělování konopného vlákna na automatických třídících linkách probíhá bez zásahu lidské ruky.

Počátkem roku 2003 proběhly ověřovací zkoušky na lince pro zpracování konopí v podniku Lenka Kácov. Linka s výkonem 2 tuny suroviny za hodinu je schopna zpracovat konopný stonek z plochy 300 ha, linka může zpracovávat i stonky z vymláčeného lnu olejného.

Dovoz konopných surovin do ČR (t)

CN kód	Název	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
5302 10	Konopí pravé, surové, máčené, nespředené	3,8	4,3	6,7	695,6	830,4	336,6
5302 90	Koudel, odpad z konopí pravého	33,7	100,4	514,5	47,8	7,4	0,8

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Vývoz konopných surovin z ČR (t)

CN kód	Název	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
5302 10	Konopí pravé, surové, máčené, nespředené	0	0,05	0	0	0,05	0
5302 90	Koudel, odpad z konopí pravého	0,09	0,43	5,42	0,80	0,28	0

Pramen: Celní statistika

Poznámka: * údaje za období od 1. 1. – 30. 4. 2004

Hlavní důvody pro rozšíření a zpracování konopí setého:

- Konopí je recyklovatelná přírodní surovina s příznivým vlivem na životní prostředí. Má uplatnění v řadě nových průmyslových sektorů.
- Konopí roste téměř v každém klimatu v celé Evropě. To dosvědčuje nárůst jeho pěstitelských ploch v tak klimaticky odlišných zemích jako je Španělsko, Německo i Finsko. Konopí vzhledem ke svému vzrůstu nepotřebuje téměř žádné ochranné pesticidní prostředky.
- Moderní technologie uvolňování vlákna odstranila všechna dřívější sklizňová rizika. Vyloučila jakoukoliv potřebu živé lidské práce při sklizni a především odstranila proces máčení konopného stonku, který byl velmi drahý, náročný na technologickou vodu a problémový z hlediska odpadních vod a pracovního prostředí.
- Zpracování stonku na vlákno je prováděno na nových, strojně technologických sestavách metodou jednotného vlákna. Nevyrábí se vůbec dlouhé konopné vlákno. Jednotná konopná koudel středního staplu je zpracovatelná vysoce produktivními pracovními postupy.
- Jsou vyšlechtěny odrůdy konopí setého s obsahem THC nižším než 0,2 %, což je podmínka pro povolení pěstování v zemích EU.

Je nesporné, že konopí je plodinou s mnohostranným využitím. V poslední době se jako nezastupitelné ukazují některé vlastnosti přírodních vláken jako navlhavost, trvanlivost, prodyšnost a tepelně izolační vlastnosti. Vysoce se hodnotí i další kladné vlastnosti, související s výrobou, jako je menší výrobně energetická náročnost, druhotná zpracovatelnost a biodegradabilita použitého materiálu. Pro tyto vlastnosti má konopí seté možnost uplatnění nejen v klasické výrobě textilních materiálů (džínovina, dekorační látky), ale zejména při výrobě speciálních textilií a výrobků, určených pro průmyslové využití.

Pro pěstování konopí v ČR byla vypracována metodika agrotechnických postupů a bylo ověřeno pěstování konopí setého v našich podmínkách. Legislativními předpisy je umožněno pěstování povolených odrůd konopí, byla vybudována a je v provozu tírenská kapacita pro zpracování konopného stonku s produkcí krátkého vlákna. Takto získané vlákno je vhodné pro výrobu papíru, stavebních izolací, lisovaných termoplastických dílců pro automobilový průmysl. Úprava tohoto vlákna k textilnímu užití pro výrobu tkanin je předmětem výzkumu. Nedořešena zatím zůstává sestava a dostupnost funkčních strojů na sečení, obracení, sklizeň konopného stonku a sklizeň semene.